

Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích

Teologická fakulta

Bakalářská práce

Vybrané aspekty žadatelů o předčasný starobní důchod

Autor práce: Petra Budínová
Vedoucí práce: Ing. Jaroslav Šetek, Ph.D.
Studijní program: Sociální a charitativní práce (KS)

2022

Prohlášení:

Prohlašuji, že jsem autorkou této kvalifikační práce a že jsem ji vypracovala pouze s použitím pramenů a literatury uvedených v seznamu použitých zdrojů.

24.3.2022

.....
Petra Budínová

Děkuji vedoucímu bakalářské práce Ing. Jaroslavu Šetkovi, Ph.D., za cenné rady, připomínky a metodické vedení práce.

Obsah

1	Teoretická část	8
1.1	Důchodové pojištění	8
1.1.1	Sociální zabezpečení	8
1.1.2	Historický exkurz do problematiky důchodového pojištění v proměnách času	8
1.1.3	Starobní důchod.....	11
1.1.4	Principy důchodového pojištění	12
1.1.5	Druhy důchodů poskytovaných z důchodového pojištění České republiky	14
1.1.6	Druhy dávkových formulí	14
1.2	Předčasný starobní důchod dle § 31	16
1.2.1	Podmínky nároku pro přiznání předčasného starobního důchodu.....	17
1.2.2	Náhradní doby pojištění	18
1.2.3	Krácení předčasného starobního důchodu	20
1.2.4	Popis výpočtu předčasného starobního důchodu	21
1.2.5	Předčasný starobní důchod a příjem z výdělečné činnosti	23
1.3	Problematika přiznávání starobního důchodu	24
1.3.1	Dobrovolné důchodové pojištění.....	24
1.4	Řádný starobní důchod dle § 29	26
1.5	Předdůchod	27
2	Praktická část	28
2.1	Metodické ukotvení výzkumu	28
2.2	Cíle, hypotézy a výzkumné otázky	29
2.3	Použitá metoda	30
2.4	Průběh výzkumu	31
2.5	Výzkumný soubor.....	31
2.6	Vyhodnocení dotazníku.....	32
3	Diskuze a ověření hypotéz	46
3.1.1	Shnutí dotazníku	46
3.1.2	Testování hypotéz.....	47
3.1.3	Odpovědi na výzkumné otázky	49

Závěr	50
Seznam použitých zdrojů.....	51
Seznam zkratk	54
Seznam příloh	55
Příloha I. Znění dotazníku.....	55
Příloha II. Výsledky testu nezávislosti.....	58
Abstrakt.....	62
Abstract.....	63

Úvod

Občané České republiky se dožívají vyššího věku, naše populace stárne a počet seniorů stoupá. Český sociální a důchodový systém umožňuje našim seniorům před dosažením nároku na řádný starobní důchod několik možností pro případ, kdy již z rozličných příčin nemohou nebo již nechťejí pracovat. Jednou z nich je odchod do předčasného starobního důchodu, kdy se jedná o životní situaci velmi složitou, závisející na individuálních podmínkách každého člověka.

Cílem bakalářské práce nesoucí název „Vybrané aspekty žadatelů o předčasný důchod“ je zjistit, jaké z vybraných aspektů se nejvíce vyskytují u žadatelů o předčasný starobní důchod na Okresní správě sociálního zabezpečení v Jindřichově Hradci. Vybranými aspekty se pro účely této práce rozumí důvody, které ovlivňují odchod žadatelů o předčasný starobní důchod na Jindřichohradecku.

Téma pro mou bakalářskou práci jsem si zvolila v souladu s výkonem svého současného zaměstnání, které již sedmáct let vykonávám. Jako zaměstnanec územní organizační jednotky České správy sociálního zabezpečení, kterou je Okresní správa sociálního zabezpečení v Jindřichově Hradci, se pravidelně setkávám s lidmi, kteří dosáhli důchodového věku a nachází se v situaci, kdy se rozhodují pro odchod do starobního důchodu. Někteří lidé zvažují, zda mají zvolit odchod do řádného starobního důchodu nebo do předčasného starobního důchodu. Pro některé občany je odchod do předčasného starobního důchodu nejvhodnějším východiskem jejich životní situace, pro některé však nikoliv. S přihlédnutím k finančnímu hledisku je odchod do řádného starobního důchodu výhodnější. Výše předčasného starobního důchodu je z důvodu jeho krácení nižší, tudíž méně výhodná.

Odchod do předčasného starobního důchodu však ovlivňují rozličné aspekty. Například se jedná o dlouhodobou pracovní neschopnost, kdy zdravotní stav neumožňuje výkon zaměstnání. Odchod do důchodu také ovlivňují fyzicky či psychicky náročné profese. Podání žádosti o předčasný starobní důchod mohou také ovlivnit stoupající nároky související s moderními technologiemi, které leckdy zapříčiňují větší nejistotu v zaměstnání. Lidé, kteří jsou vedeni v evidenci úřadu práce jako uchazeči o zaměstnání, také často volí odchod do předčasného starobního důchodu. Mezi žadatele se též řadí občané, kteří si hradí dobrovolné důchodové pojištění, či občané pečující o osoby závislé na pomoci jiné fyzické osoby. Také se jedná o osoby samostatně výdělečně činné, osoby čerpající předdůchod nebo osoby bez účasti na důchodovém pojištění.

V této práci bylo provedeno kvantitativní výzkumné šetření, přičemž pro sběr dat byla využita metoda dotazování, která byla realizována technikou dotazníku. Výsledky jsou dále zpracovány a statisticky vyhodnoceny. Při zpracování jsou využity aplikace metod analýzy, syntézy, dedukce a deduktivního vyvozování. Stanovené hypotézy jsou ověřeny metodou chí–kvadrát testu nezávislosti.

Teoretická část práce se v úvodu zabývá základním pojmem sociálního zabezpečení a redukováný úzkým průřezem historického vývoje důchodového pojištění. Dále je definována obecná charakteristika sousloví starobní důchod a principy důchodového pojištění. Práce pokračuje uvedením druhů důchodů, které jsou poskytovány z důchodového pojištění České republiky a popisem druhů dávkových formulí. Teoretická část se dále zabývá předčasným starobním důchodem, který se přiznává dle § 31 z. č. 155/1995 Sb. Je zde uvedena obecná charakteristika pojmu předčasný starobní důchod a také jsou popsány zákonné podmínky pro jeho přiznání. Následně je vymezen pojem náhradní doba pojištění, včetně druhů a podmínek zápočtu pro důchodové účely. Dále je v práci popsán výpočet předčasného starobního důchodu. Teoretická část se následně zabývá předčasným starobním důchodem a možným

souběhem příjmu z výdělečné činnosti, problematikou přiznávání starobních důchodů z důvodu chybějících dob pojištění, možným řešením doplacení chybějících dob pojištění formou dobrovolného důchodového pojištění, včetně podmínek na jeho účasti. Závěr teoretické části obecně charakterizuje řádný starobní důchod, který se přiznává dle § 29 z. č. 155/1995 Sb. a předdůchod.

Praktická část práce obsahuje metodiku výzkumu, stanovené cíle, hypotézy a výzkumné otázky, postup řešení, charakteristiku výzkumného souboru a interpretaci výsledků dotazníkového šetření. Pro účely této práce byl vypracován vlastní dotazník, který obsahoval 14 otázek. Dotazníkového šetření se zúčastnilo 101 respondentů. Jednalo se o žadatele o předčasný starobní důchod, kteří si uplatnili žádost na Okresní správě sociálního zabezpečení v Jindřichově Hradci v období od ledna 2021 do května 2021. Hypotézy jsou následně testovány chí–kvadrát testem nezávislosti. V závěru práce jsou uvedeny odpovědi na výzkumné otázky.

Základními zdroji, o které se tato bakalářská práce opírá, jsou odborná literatura a internetové zdroje.

1 Teoretická část

1.1 Důchodové pojištění

1.1.1 Sociální zabezpečení

V dané podkapitole se budeme zabývat významem sousloví sociální zabezpečení.

Termín sociální zabezpečení vznikl ve 20. století a pochází pravděpodobně z ruského jazyka. Z historického hlediska se chudinská péče považuje za předchůdce sociálního zabezpečení. Péče o chudé po dlouhou dobu zajišťovaly soukromé dobrovolnické iniciativy, kterými byly například obce, církve, spolky a svobodná města. Stát převzal péči o chudé, až v pozdějším období.¹

Pod pojmem „sociální zabezpečení“ byl v době totality označován zákon, dle kterého bylo upraveno zabezpečení občanů pro případ stáří, invalidity, ztráty živitele. Dále tento zákon upravoval sociální pomoc (péči) a sociální služby pro specifickou skupinu osob. Jedná o neporozumění termínu „sociální zabezpečení“ a to vzhledem k tomu, že právo sociálního zabezpečení není omezeno pouhou úpravou tohoto zákona.²

*„Právo sociálního zabezpečení dnes představuje soubor právních předpisů, které upravují hmotné zabezpečení a služby, jež stát zabezpečuje, reguluje nebo poskytuje oprávněným občanům, kteří v důsledku sociální události nemohou být výdělečně činnými a jejichž nezadatelná sociální práva zaručená ústavou jsou ohrožena“.*³

*„Sociální zabezpečení je plodem sociální politiky (social policy), kterou lze definovat jako soustavné a cílevědomé úsilí o změnu nebo o udržování a fungování svého sociálního systému“.*⁴

1.1.2 Historický exkurz do problematiky důchodového pojištění v proměnách času

Redukovaným úzkým průřezem v představované problematice týkající se starobních důchodů se pokusíme učinit vhléd ve vybraných úsecích z pohledu historického, sociálního, sociologického a právního. Nečiníme si tedy nárok na vyčerpávající popis dané problematiky.

*„První sociální opatření celospolečenské povahy jsou stará, jako společnost sama“.*⁵

¹ Srov. ŠIMÁK, M. Pojem sociálního zabezpečení. In KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 23.

² Srov. Tomeš, I. Předmět práva sociálního zabezpečení. In TRÖSTER, Petr. et al. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6, s. 20.

³ Tomeš, I. Předmět práva sociálního zabezpečení. In TRÖSTER, Petr. et al. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6, s. 20.

⁴ ŠIMÁK, M. Pojem sociálního zabezpečení. In KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 23.

⁵ NOVOTNÁ, E., 1972. *Důchodci a důchody*. 1. vydání. Praha: Orbis, s. 12.

Zabezpečování starších občanů původně probíhalo v rámci rodiny či rodové příslušnosti, teprve v pozdějším období probíhalo v rámci profesní příslušnosti.⁶

Jako jedny z prvních historických zpráv o sociálním opatření pocházejí již z otrokářské společnosti, kdy první státní podpory byly vymezeny lidem, o které se stát opíral. Nejstarší zprávy hovoří o 18. století před našim letopočtem. Váleční vysloužilci dostávali přiděly půdy, aby byli zajištěni pro stáří. Právo náleželo nejen vojákům, ale také vdovám třetinou vojenského přidělu, zůstal-li po zemřelém vojáku nezletilý syn.⁷

Ve 4. století před našim letopočtem byla v Aténách poskytována státní pomoc také občanům, kteří byli svobodní a v průběhu života ztratili zrak, případně pokud byli chromí nebo těžce fyzicky postižení a z těchto příčin si nebyli schopni samostatně obstarat živobytí. Pomoc však byla poskytována jen za předpokladu, že majetek nesměl převýšit předepsané hodnoty.⁸ Veškerá sociální opatření v antické společnosti byla vyznačována společným znakem, který byl vymezen pouze pro svobodné občany, kteří byli vyčleněni z uspořádání vlastnických otrokářských vztahů.⁹

Po vzoru antické společnosti se celospolečenské sociální opatření zachovalo i v období feudalismu.¹⁰ Velice osobitého statusu, který se nejvíce přiblížil postavení příští dělnické třídy, zažívali ve feudálním období horníci.¹¹ V tomto období začaly být vytvářeny svépomocné podpůrné spolky, které se nazývaly hornická bratrstva.¹²

Z éry feudálního zřízení lze také zmínit období vlády Ludvíka XIV., kdy bylo zavedeno povinné pojištění francouzských námořníků. Lze také připomenout období vlády Marie Terezie, kdy byl vydán penzijní normál pro vdovy a sirotky po zaměstnancích nebo normál z období vlády Josefa II., který se týkal zaměstnanců samotných.¹³

V Německu roku 1883 došlo k uzákonění povinného nemocenského pojištění, dále bylo v roce 1884 upraveno úrazové pojištění, starobní a invalidní pojištění bylo upraveno v roce 1889. Veškeré tyto kroky, které realizoval německý kancléř Otta von Bismarck, jsou nazývány Bismarckova reforma.¹⁴

Předseda rakousko–uherské vlády, kterým byl JUDr. Eduard hrabě von Taffe, dle svého německého vzoru zavedl v roce 1888 nemocenské pojištění, v roce 1889 úrazové pojištění a v roce 1889 hornické pojištění. Žádný z těchto zákonů nebyl zabezpečovací pro případ stáří.¹⁵

Úprava pojištění zaměstnanců a pojištění soukromých zaměstnanců byla uskutečněna zejména v období první republiky. V první řadě se jednalo o zákon č. 221/1924 Sb. z. a n.¹⁶

⁶ Srov. CHVÁTALOVÁ, Iva. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-732-0, s. 302.

⁷ Srov. NOVOTNÁ, E., 1972. *Důchodci a důchody*. 1. vydání. Praha: Orbis, s. 12.

⁸ Srov. Tamtéž, s. 13.

⁹ Srov. Tamtéž, s. 13.

¹⁰ Srov. Tamtéž, s. 14.

¹¹ Srov. Tamtéž, s. 18.

¹² Srov. ŠIMÁK, M. *Historický vývoj práva sociálního zabezpečení*. In KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 28.

¹³ Srov. CHVÁTALOVÁ, Iva. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-732-0, s. 302.

¹⁴ Srov. ŠIMÁK, M. *Historický vývoj práva sociálního zabezpečení*. In KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 29.

¹⁵ Srov. NOVOTNÁ, E., 1972. *Důchodci a důchody*. 1. vydání. Praha: Orbis, s. 33.

¹⁶ Srov. BREJCHA, Aleš a Václav ŠANTRŮČEK. *Právo důchodového pojištění*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-124-3, s. 24.

Tento právní předpis je po skončení první světové války považován za nejvýznamnější a týkal se pojištění zaměstnanců pro případ nemoci, invalidity a stáří. Z přijetí tohoto zákona byl zřejmý předvídatý a kladný krok, a to zejména s ohledem na blížící nástup nacismu k moci a hospodářské krize.¹⁷

Zákon č. 26/1929 Sb. z. a n., jehož předmětem bylo také pojištění pro případ nemoci, invalidity a stáří, se zabýval pojištěním soukromých zaměstnanců. Podmínkou bylo, že zaměstnanec vykonával svou činnost na základě smluvního služebního poměru a byl zaměstnán převážně pracemi duševními.¹⁸

Po druhé světové válce bylo důchodové pojištění upraveno především v těchto zákonech:

- zákon č. 99/1948 Sb. z. a n., o národním pojištění
- zákon č. 55/1956 Sb., o sociálním zabezpečení
- zákon č. 101/1964 Sb., o sociálním zabezpečení
- zákon č. 102/1964 Sb., o sociálním zabezpečení družstevních rolníků
- zákon č. 121/1975 Sb., o sociálním zabezpečení
- zákon č. 100/1988 Sb., o sociálním zabezpečení
- zákon č. 155/1995 Sb., o sociálním zabezpečení¹⁹

Zákon č. 99/1948 Sb., o národním pojištění je možné považovat za událost, která čeká na své historické ohodnocení. Uskutečnění českého pokrokového sociálního ideálu je zásadním východiskem sociální politiky v období po druhé světové válce. Z toho hlediska je důležité přehodnocení tohoto zákona, zejména se jedná o reformy z let 1951, 1956, 1964 a také 1988, které byly vydány v období totality.²⁰

*„Máme-li shrnout význam zákona o národním pojištění, lze s přihlédnutím k celkovému politickému a hospodářskému vývoji říci, že byl na svou dobu velkým sociálně politickým pokrokem“.*²¹

V roce 1956 dochází k reformě, kdy komunisté ve prospěch horníků zvýhodnili pracovní kategorie, a tak na počátku vědecko-technické revoluce dochází k velmi zvláštní oslavě fyzicky náročné práce před zaměstnáním duševního charakteru. V roce 1964 byla zcela převzata sovětská diskriminační úprava pracovních kategorií a došlo tak k ukončení tohoto procesu.²²

V roce 1975 se sociální náklady a jejich celkový nárůst staly neudržitelnými a z tohoto důvodu dochází k potlačení velkorysosti, což bylo znatelné z uzákonění reformy sociálního pojištění (zákon č. 121/1975 Sb.), kterou lze považovat za méně rozsáhlou.²³

¹⁷ Srov. ŠIMÁK, M. Historický vývoj práva sociálního zabezpečení. In KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 29.

¹⁸ Srov. BREJCHA, Aleš a Václav ŠANTRŮČEK. *Právo důchodového pojištění*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-124-3, s. 29.

¹⁹ Srov. Tamtéž, s. 32.

²⁰ Srov. TOMEŠ, Igor. *Prof. Igor Tomeš: 10x o sociální politice*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2015, s. 18.

²¹ TOMEŠ, Igor. *Prof. Igor Tomeš: 10x o sociální politice*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2015, s. 25.

²² Srov. TOMEŠ, Igor. *Prof. Igor Tomeš: 10x o sociální politice*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2015, s. 22.

²³ Srov. Tamtéž, s. 45

K provedení některých parametrických změn dochází v roce 1988. Úprava se nejprve týkala občanů, kteří byli propuštěni ze zaměstnání, a příslušný národní výbor jim nebyl schopen zajistit adekvátní zaměstnání, přičemž jejich věková hranice nebyla větší než dva roky (nařízení vlády č. 118/1988 Sb.).²⁴

Zásadní změny se staly účinnými od 1. října 1988, kdy byly dle data přiznání diferencovaně navyšovány veškeré vyplácené důchody, přičemž strukturou pro výpočet důchodu bylo posílení z hlediska zásluhovosti (zákon č. 100/1988 Sb.).²⁵

Listopadovou porevoluční dobou a změnou politického režimu, která proběhla roku 1989, bylo zjevné, že bude zapotřebí provést rozsáhlé změny ve sféře sociálního zabezpečení.²⁶

Vzhledem ke značným odborným a politickým debatám byl v roce 1995 přijat zákon o důchodovém pojištění (zákon č. 155/1995 Sb.), který v souladu s novými ekonomickými podmínkami a nezbytnou systémovou dynamizací, jako první ze států střední a východní Evropy započal vývoj, při kterém došlo ke zvýšení a pružnosti věkové hranice, prodloužení rozhodného období pro zápočet příjmů a vymezení invalidity. Také v souvislosti se zavedením vdoveckých důchodů napomohl k uskutečnění stejného jednání s ženami i muži a tím byla zabezpečena shoda s předpisy Evropské unie.²⁷

1.1.3 Starobní důchod

V této podkapitole se budeme zabývat obecnou charakteristikou sousloví starobní důchod.

Starobní důchod je pro odvětví moderního důchodového systému dávkou nejpodstatnější a zároveň je nejdůležitější dávkou veškerého sociálního zabezpečení.²⁸

Jedná se o nejpodstatnější dávku z důvodu pokrytí ekonomicky aktivního obyvatelstva, přičemž u většiny pojištěných osob dochází k takové sociální události, která je pro odchod do starobního důchodu podstatná z hlediska nároku – dožitého věku.²⁹

*„Problematika odchodu do starobního důchodu, a tedy stanovení věkové hranice, která je jednou z podmínek nároku, zjevně přesahuje úzce právní pohled na věc. Jedná se o celý systém ekonomických, filosofických, sociologických i právních vazeb, které ovlivňují řešení této otázky“.*³⁰

Podmínkou pro nárok na starobní důchod je stáří, přičemž bezprostředně jde o veličinu velice individualizovanou, tudíž ovlivněnou osobním pohledem každého jedince.³¹

²⁴ Srov. TOMESŠ, Igor. *Prof. Igor Tomeš: 10x o sociální politice*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2015, s. 56

²⁵ Srov. Tamtéž, s. 56.

²⁶ Srov. ŠIMÁK, M. Historický vývoj práva sociálního zabezpečení. In KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 30.

²⁷ Srov. KREBS, Vojtěch. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2, s. 238.

²⁸ Srov. VOSTATEK, Jaroslav. *Sociální a soukromé pojištění*. Praha: Codex Bohemia, 1996. ISBN 80-85-963-21-3, s. 88.

²⁹ Srov. VESELÝ, Jiří. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4, s. 71.

³⁰ BREJCHA, Aleš a Václav ŠANTRŮČEK. *Právo důchodového pojištění*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-124-3, s. 139.

³¹ Srov. VOŘÍŠEK, V. Starobní důchod. In TRÖSTER, Petr. et al. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6, s. 217.

„Proces stárnutí je u jednotlivých osob individuální, ale otázka věku odchodu do důchodu se v důsledku potřeby rovného přístupu ke všem pojištěncům stává otázkou společenského konsensu“.³²

Přiznání a výplata starobního důchodu má kompenzovat omezení nebo ztrátu příjmu ze zaměstnání, které jsou způsobeny věkem z hlediska sociální události.³³

V souvislosti se zákonem č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění, ve znění zákona č. 220/2011 Sb. (zákon č. 155/1995 Sb.) byla zavedena postupně zvyšující se věková hranice spojená s nárokem pro starobní důchod, přičemž u žen o 4 měsíce a u mužů o 2 měsíce, a to až do roku 2007, kdy byl důchodový věk u žen 57-61 let (podle vychovaných dětí) a u mužů by důchodový věk 62 let. V dnešní době není vůbec jednoduché určit věkovou hranici pro přiznání důchodu, přičemž zákon č. 155/1995 Sb. byl několikrát novelizován a rozhodný věk pro přiznání důchodu se stále posouvá.³⁴

Obzvláště v poslední době je velice rozšířenou otázkou věk a věková hranice žadatelů o starobní důchod. Zejména se jedná o souvislost důchodového pojištění z hlediska možnosti financování s možnostmi, jimiž stát je schopen disponovat. Vzhledem postupnému investování celého důchodového pojištění a relevantnímu stárnutí obyvatelstva se zvýšila věková hranice, kdy lidé odcházejí do starobního důchodu.³⁵

Již dvě desítky let je všeobecně známo, že demografické faktory v České republice jsou velice špatné. Na tento fakt upozorňují rozličné marketingové rady, jako například Komise pro spravedlivé důchody nebo Národně rozpočtová rada.³⁶

Pro český důchodový systém by se důchodová reforma stala nevyhnutelnou. Pokud by nastaly hospodářské či ekonomické potíže, dojde-li ke zvýšení nezaměstnanost, snížil se příjem našich spoluobčanů nebo přijde-li pandemie či nastanou jiná možná rizika, stává se náš důchodový systém nefinancovatelným. Parametrické či demografické úpravy jsou takřka vyčerpány a z demografického vývoje je zřejmé, že dochází k nárůstu starobních důchodců a zároveň dochází ke snížení počtu obyvatel výdělečně činných.³⁷

1.1.4 Principy důchodového pojištění

Důchodové pojištění společně s nemocenským pojištěním tvoří součást sociálního pojištění. V České republice má důchodové pojištění dlouholetou tradici.³⁸

³² VESELÝ, Jiří. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4, s. 71.

³³ Srov. VOŘÍŠEK, V. Starobní důchod. In TRÖSTER, Petr. et al. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6, s. 217.

³⁴ Srov. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 104.

³⁵ Srov. BREJCHA, Aleš a Václav ŠANTRŮČEK. *Právo důchodového pojištění*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-124-3, s. 139.

³⁶ Srov. PIKORA, Vladimír a Markéta ŠICHTAŘOVÁ. *Do důchodu s plnou kapsou, aneb, Poodhalená budoucnost*. Praha: NF Distribuce, 2021. ISBN 978-80-88200-24-6, s. 110.

³⁷ Srov. KAŠE, Miloslav. *Výbrané aspekty důchodové reformy v České republice*. Praha: Grada Publishing, 2021. Právo pro praxi. ISBN 978-80-271-3042-9, s. 11.

³⁸ Srov. KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 213.

Právní předpisy byly přijaty již ve dvacátých letech 20. století za první Československé republiky. Těmito předpisy bylo rozšířeno důchodové pojištění na téměř všechny osoby v zaměstnaneckých vztazích. Důchodového pojištění jsou od roku 1948 také účastny osoby samostatně výdělečně činné. Účast téměř všech občanů, kteří jsou ekonomicky aktivní na důchodovém pojištění, se řadí mezi zásadní principy, také soudobého systému důchodového pojištění (zákon č. 155/1995 Sb.).³⁹

Zákon č. 155/1995 Sb. o důchodovém pojištění nabyl účinnosti dnem 1.1.1996 (dále „ZDP“).⁴⁰

Od roku 1996 je základní důchodové pojištění založeno na těchto principech:

- **Jednotná úprava** – pro jednotlivé skupiny pojištěnců platí jednotné zásady pro nároky a výpočty důchodů. Zásady též platí pro cizince, kteří splnili nároky spojené se základním důchodovým pojištěním.
- **Povinná účast** – při splnění stanovených podmínek je důchodový systém povinný pro všechny ekonomicky aktivní osoby. Nelze podat žádost o vynětí ze systému a přestat hradit pojistné. Z druhé strany je však možnost dobrovolné účasti na důchodovém pojištění.
- **Obligatornost dávek** – z důchodového pojištění vzniká občanovi právní nárok na důchod, dobrovolné dávky však důchodové pojištění neupravuje.
- **Zajištění soudní ochrany** – lze uplatnit soudní přezkum rozhodnutí plátců důchodu, a to v rámci správního soudnictví. Krajské soudy jsou příslušné v první fázi.
- **Státní garance** – důchody z důchodového pojištění jsou zajišťovány a ručeny státem. Výdaje na důchodové pojištění jsou součástí státního rozpočtu.
- **Zásluhovost** – na důchodové pojištění se hradí určené pojistné, které slouží pro výpočet důchodu a je stanoveno z příslušného vyměřovacího základu. Vzhledem k redukci, ke které dochází při výpočtu důchodu, se zde zásluhovost uplatňuje v omezeném rozsahu.
- **Solidarita** – v souvislosti s důchodovým pojištěním je uplatněna převážně u pojištěnců s nižšími i vyššími příjmy. V praxi jde o způsob stanovení výše důchodu. Pro výpočet důchodu podléhá výpočtový základ od určité výše redukci a nehodnotí se plně.
- **Sociální aspekt** – spočívá v zápočtu dob pojištění pro důchodové účely, a to i přesto, že pojištěnec nehradí pojistné. Jedná se o širokou oblast náhradních dob pojištění.

³⁹ Srov. Příb, J. Základní principy důchodového pojištění. In TRÖSTER, Petr. et al. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6, s. 202.

⁴⁰ Srov. KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 213.

- **Dynamičnost** – v souvislosti s ekonomickým vývojem dochází ke každoroční úpravě řady součástí, které jsou konstrukcí výpočtu důchodu.
- **Ochrana nabytých práv** – se většinou projeví, vždy když dochází k přechodu právních předpisů. Jde o zachování nároku na dávku, která byla získána podle předešlých předpisů, a to i přesto, že ještě nedošlo k jejímu přiznání.⁴¹

1.1.5 Druhy důchodů poskytovaných z důchodového pojištění České republiky

Základní důchodové pojištění České republiky zabezpečuje veškeré situace s přihlédnutím k dlouhodobé ohrožující sociální události, u které dojde ke ztrátě výdělku a také schopnosti zabezpečení náhradního zdroje příjmu. Vzhledem k příčinám vzniku případu a odpovídajícím řešením jsou sociální situace zabezpečeny dávkami, které mají dlouhodobý charakter. Jedná se o dávku pro případ stáří, invalidity, ovdovění a osiřené.⁴²

Z pojištění České republiky se poskytují tyto druhy důchodů:

- Starobní důchod
- Invalidní důchod
- Vdovský důchod
- Vdovecký důchod
- Sirotčí důchod⁴³

Vyplácené důchody se dělí na důchody přímé a důchody odvozené. Přímé důchody jsou starobní a invalidní. Odvozené důchody jsou vdovské, vdovecké, sirotčí a náleží do skupiny důchodů pozůstalostních. Mezi těmito druhy důchodů je rozdíl odvozen od skutečnosti, že přímé důchody se týkají příslušného žadatele a odvozené důchody jsou odvozeny a vyměřeny z důchodu, na který by měl zemřelý nárok nebo z důchodu, který již zemřelý pobíral.⁴⁴

1.1.6 Druhy dávkových formulí

„Dávkovou formulí se rozumí konkrétní postup při stanovení základu, z něhož se vyměřuje výše důchodové dávky a samotné vyměření této dávky za aplikace exaktně matematických pravidel.“⁴⁵

⁴¹ Srov. KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 214.

⁴² Srov. KREBS, Vojtěch. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2, s. 226.

⁴³ Srov. Tamtéž, s. 226.

⁴⁴ Srov. KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 223.

⁴⁵ BREJCHA, Aleš a Václav ŠANTRŮČEK. *Právo důchodového pojištění*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-124-3, s. 129.

Výpočet důchodu se skládá ze dvou fází. Jedná se o stanovení základu a vlastní vyměření důchodové dávky. Tento základ se nazývá výpočtový základ. Pro stanovení tohoto základu jsou důležitými parametry:⁴⁶

- **Rozhodné období (RO)**

Rozhodné období je takový časový úsek, v němž se zjišťuje výše osobního vyměřovacího základu. Za rozhodné období se považuje období třiceti kalendářních roků před předcházejícím rokem, v němž je důchod přiznán. Do rozhodného období nejsou zahrnuty roky před rokem 1986, rozhodné období v délce třiceti let se tedy týká důchodů přiznaných od roku 2016.

- **Vyloučené doby (VD)**

Vyloučené doby jsou takové časové úseky, které se při stanovení vyměřovacího základu z rozhodného období vylučují. Vyloučenými dobami jsou například doba pobírání nemocenských dávek, doba studia po dobu prvních 6 let po dosažení 18 let věku (získané po 31.12.2009), evidence uchazečů o zaměstnání atd. Vyloučenými dobami jsou většinou náhradní doby pojištění.

- **Vyměřovací základ (VZ)**

Vyměřovací základ rozhodný pro výpočet důchodové dávky je vyměřovací základ pro stanovení pojistného na sociální pojištění a příspěvku na státní politiku v nezaměstnanosti.

- **Všeobecný vyměřovací základ (VVZ)**

Všeobecný vyměřovací základ je výše průměrné mzdy za kalendářní rok. Pro stanovení všeobecného vyměřovacího základu jsou rozhodné údaje z Českého statistického úřadu. Výše je stanovena vládním nařízením. Tento údaj je znám až na konci 3. čtvrtletí následujícího roku.

- **Přepočítací koeficient (PK)**

Přepočítací koeficient pro úpravu všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který dva roky předchází přiznání důchodu a je stanoven vládním nařízením. Rozhodnými jsou údaje o průměrné měsíční mzdě, které zjišťuje Český statistický úřad.

- **Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu (KNVVZ)**

Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu je stanoven jako podíl všeobecného vyměřovacího základu za kalendářní rok, který o dva roky předchází roku, od něhož je důchod přiznán. Dále je vynásoben přepočítávacím koeficientem a všeobecným vyměřovacím základem za kalendářní rok, za který se vypočítává roční vyměřovací základ.

⁴⁶ Srov. KREBS, Vojtěch, et al. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2, s. 230.

- **Osobní vyměřovací základ (OVZ)**

Osobní vyměřovací základ je měsíční průměr součtu ročních vyměřovacích základů za rozhodné období daného pojištěnce.

- **Roční vyměřovací základ (RVZ)**

Roční vyměřovací základ je součin úhrnu vyměřovacích základů pojištěnce za kalendářní rok a dále koeficientu nárůstu všeobecného vyměřovacího základu.⁴⁷

- **Výpočtový základ (VPZ)**

Výpočtový základ je měsíční průměr úhrnu ročních vyměřovacích základů, které jsou zjištěny v rozhodném období, jež je redukován. Jde o výstup velkého množství početních úkonů a následného postupu:

- zjištění vyměřovacích základů v určeném rozhodném období
- převod vyměřovacích základů na roční vyměřovací základy
- stanovení osobního vyměřovacího základu a redukce na výpočtový základ⁴⁸

1.2 Předčasný starobní důchod dle § 31

V životě každého člověka může nastat sociální situace nebo jiná okolnost, kdy již nemůže nebo nechce z rozličných příčin pracovat.⁴⁹ Odchod do předčasného starobního důchodu může nastat z důvodu dlouhodobé nezaměstnanosti, částečné pracovní neschopnosti, v souvislosti s výkonem namáhavějšího zaměstnání nebo z důvodu dlouhotrvající dobou zaměstnání.⁵⁰ V takovém případě může využít možnosti odejít do starobního důchodu dříve.⁵¹

Dosažený důchodový věk je podmínkou pro zajištění ve stáří. Je však nutné rozlišit pojetí důchodového věku, který je stanovený zákonem a je jedním z předpokladů vzniku nároku na starobní důchod nebo věku, kdy dojde ke skutečnému ukončení výdělečné činnosti, kdy je člověk společensky nečinný a zároveň ekonomicky zajištěný.⁵²

Zákonem byly rozlišovány dva typy starobních důchodů, a to důchod dočasně krácený (typ první dle § 30 ZDP) a trvale snížený (typ druhý dle § 31 ZDP). Od roku 2007 je možné pouze splnění podmínek a získat nárok pouze na trvale snížený předčasný starobní důchod. U žadatele však v tomto případě dochází k sankci v podobě snížení procentní výměry.⁵³

⁴⁷ Srov. KREBS, Vojtěch. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2, s. 234.

⁴⁸ Srov. KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 223.

⁴⁹ Srov. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 107.

⁵⁰ Srov. VOSTATEK, Jaroslav. *Sociální a soukromé pojištění*. Praha: Codex Bohemia, 1996. ISBN 80-85-963-21-3, s. 98.

⁵¹ Srov. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 107.

⁵² Srov. TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3, s. 233.

⁵³ Srov. KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 229.

V souvislosti s odchodem do důchodu se seniorům mění životní styl, kdy je narušen jejich pracovní stereotyp a také mají více volného času. S odchodem do důchodu také dochází ke změnám v souvislosti s chováním, vnímáním i prožíváním, přičemž se tito lidé leckdy musí z důvodu chybějící perspektivy naplnit běžný den smysluplnou činností.⁵⁴

1.2.1 Podmínky nároku pro přiznání předčasného starobního důchodu

Přiznání starobního důchodu se váže na dvě důležité podmínky, kterými je získaná potřebná doba pojištění, kterou je nutné splnit ke dni, od níž je důchod přiznán, a také je důležité splnit důchodový věk žadatele:

- pokud je důchodový věk žadatele nižší než 63 let, nárok na předčasný starobní důchod vznikne nejdříve ode dne, od kterého chybí nejvýše tři roky do dosažení důchodového věku

- pokud je důchodový věk žadatele alespoň 63 let a dosáhl věku minimálně 60 let, nárok na předčasný starobní důchod mu vznikl nejdříve ode dne, od kterého mu chybí do dovršení důchodového věku nejvíce pět let.⁵⁵

Důchodový věk je formulován podle toho, zda se jedná o muže či ženu. U žen se důchodový věk dále určuje podle počtu vychovaných dětí. Další nutnou podmínkou pro stanovení důchodového věku je rok narození pojištěnce.⁵⁶

Vzhledem k tomu, že ženám se na základě vychovaných dětí stanoví důchodový věk, je nutné, aby byly splněny dvě podmínky. Musí se jednat o dítě, které má k dané ženě určitý vztah a dítě musí být vychováváno po určitou dobu. V případě, že se jedná o okruh vychovaných dětí, je pro účel výchovy dítěte považováno nejen dítě vlastní (dítě osvojené), ale také dítě, které žena převzala na základě příslušného orgánu do trvalé péče a nahrazuje výchovu rodičů.⁵⁷

Podmínka pro výchovu dítěte je tedy splněna vždy, když žena pečuje o dítě osobně, případně pokud pečovala o dítě ve věku až po dosažení zletilosti nejméně deset roků. V případě, že se žena ujala výchovy až po dosažení osmého roku věku dítěte, je podmínka splněna, pokud žena nejméně pět let poskytuje nebo poskytovala dítěti osobní péči od té doby, kdy dítě převzala do výchovy, až do jeho zletilosti. Další podmínkou, která se také u žen považuje za splněnou, je péče o dítě, která trvala od jeho narození do úmrtí, přičemž k úmrtí dítěte došlo až po dosažení šesti měsíců věku.⁵⁸

⁵⁴ Srov. RAŠTICOVÁ, Martina a Monika BÉDIOVÁ. et al. *Práce, nebo důchod?: senioři, trh práce a aktivní stárnutí*. Brno: B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-7485-177-3, s. 15.

⁵⁵ Srov. *Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-46-5, s. 13.

⁵⁶ Srov. PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k ...*. Praha: Grada, 1999-. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-4090-4, s. 56.

⁵⁷ Srov. Tamtéž, s. 56.

⁵⁸ Srov. PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k ...*. Praha: Grada, 1999-. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-4090-4, s. 57.

Potřebná doba pojištění pro nárok na starobní důchod je stanovena zákonem o důchodovém pojištění č.155/1995 Sb. kdy:

*Pojištěnec má nárok na starobní důchod před dosažením důchodového věku, jestliže získal dobu pojištění stanovenou podle § 29 odst. 1 nebo § 29 odst. 3 písm. a).*⁵⁹

Potřebná doba pro nárok na starobní důchod podle ustanovení § 29 odst. 1 ZDP činí:

Tabulka 1: Přehled potřebné doby pojištění od roku 2010–2018

Při dosažení důchodového věku	Potřebné době pojištění
Před rokem 2010	25 let
V roce 2010	26 let
V roce 2011	27 let
V roce 2012	28 let
V roce 2013	29 let
V roce 2014	30 let
V roce 2015	31 let
V roce 2016	32 let
V roce 2017	33 let
V roce 2018	34 let
Po roce 2018	35 let

60

Nárok na starobní důchod dle **§ 29 odst. 3 písm. a) ZDP** vzniká tehdy, kdy žadatel, kterého se týká 7. – 10. bod (ustanovení § 29 odst. 1 ZDP) dosáhl důchodového věku po roce 2014 a získal dobu pojištění alespoň 30 let v § 11 a § 13 odst. 1. Jedná se o „čistou dobu pojištění“ to znamená dobu bez náhradních dob pojištění.⁶¹

Předčasný starobní důchod je možné přiznat nejdříve od toho dne, od kterého je žádost podaná, nikoli zpětně. Den přiznání důchodu je považován za den vzniku nároku na tento typ důchodu.⁶²

1.2.2 Náhradní doby pojištění

Náhradní doba pojištění je taková životní etapa, kdy člověk neodvádí žádné pojistné a tato doba se mu i přesto započítává jako potřebná doba pojištění. Podmínkou pro zápočet takové náhradní doby, je, že až na výjimky, byla získána na území České republiky. Případně pokud byl dotyčný občan z jiného důvodu v České republice účasten zdravotního nebo nemocenského pojištění a v průběhu života získal minimálně jeden rok pojištění.⁶³

⁵⁹ Sociální pojištění: pojistné na sociální zabezpečení, nemocenské pojištění, důchodové pojištění, organizace a provádění sociálního zabezpečení: redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, [2007?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-452-8, s. 172.

⁶⁰ Srov. Starobní důchod podrobně. Česká správa sociálního zabezpečení [online]. Praha [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni-duchod-podrobne>

⁶¹ Srov. Sociální pojištění: pojistné na sociální zabezpečení, nemocenské pojištění, důchodové pojištění, organizace a provádění sociálního zabezpečení: redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, [2007?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-452-8, s. 172.

⁶² Srov. Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-46-5, s. 14.

⁶³ Srov. Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-46-5, s. 10.

Náhradní doba, která se do potřebné doby započítává:

- Doba studia
- Doba v evidenci Úřadu práce
- Doba vojenské služby v ozbrojených silách ČR (netýká se však vojáků z povolání)
- Doba civilní služby
- Doba péče o dítě
- Péče o osoby závislé na pomoci jiné osoby
- Pobírání nemocenských dávek
- Zařazení osob se zdravotním postižením v teoretické a praktické přípravě pro zaměstnání nebo zaměstnání nebo jinou výdělečnou činnost
- Pobírání invalidního důchodu pro invaliditu třetího stupně
- Poskytování zvláštní ochrany a pomoci⁶⁴

Náhradní doby pojištění se 100 % (plně) započítávají pro vznik nároku na starobní důchod a také pro stanovení procentní výměry starobního důchodu:

1. doba vojenské služby v ozbrojených silách (nezapočítává se vojákům z povolání)
2. doba osobní péče o dítě do 4 let věku
3. doba osobní péče o osoby závislé na pomoci jiné osoby:
 - osobu mladší 10 let ve stupni I – lehká závislost
 - osobu ve stupni II – středně těžká závislost
 - osobu ve stupni III – těžká závislost
 - osoba ve stupni IV – úplná závislost

Podmínkou je, že spolu žijí ve společné domácnosti a o této době již rozhodla OSSZ (výjimku tvoří osoby blízké a od 1.9.2018 asistenti sociální péče), případně pokud jde o obdobnou dobu dle předpisů platných před 1.1.1996 (například doba péče o osobu bezmocnou).

Od 1.1.2019 se ostatní náhradní doby pojištění pro vznik nároku na starobní důchod a stanovení výše procentní výměry starobního důchodu započítají 80 %. To znamená, že se pro výpočet důchodu nezapočte 100 dnů, ale pouze 80 dnů.⁶⁵

⁶⁴ Srov. *Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-53-3, s. 14.

⁶⁵ Srov. *Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-46-5, s. 12.

1.2.3 Krácení předčasného starobního důchodu

Datum přiznání důchodu si žadatel určuje sám, a to na základě svého vlastního rozhodnutí. Přiznáním předčasného starobního důchodu je vyloučen nárok na řádný starobní důchod.⁶⁶

Výše předčasného starobního důchodu dle § 31 ZDP je složena ze dvou částí:

1. ze základní výměry (má každý stejnou – odvíjí se od valorizace)
2. z procentní výměry (je stanovena procentní sazbou z výpočtového základu na základě doby pojištění získané na tento důchod od vzniku nároku).⁶⁷

Tabulka 2: Vývoj valorizace mezi roky 2015–2022

Rok	Zvýšení základní výměry	Zvýšení procentní výměry
2022	350 Kč	1,3 % + 300 Kč
2021	60 Kč	7,10 %
2020	220 Kč	5,2 % + 151 Kč
2019	570 Kč	3,40 %
2018	150 Kč	3,50 %
2017	110 Kč	2,20 %
2016	40 Kč	0 % - nedošlo ke zvýšení
2015	60 Kč	1,60 %

68

Výše procentní výměry předčasného starobního důchodu se určí tak, že tato výše se sníží za každých započatých 90 kalendářních dnů od doby, od které se přiznává předčasný starobní důchod až do dovršení věku pro odchod do řádného starobního důchodu.⁶⁹

Krácení se provádí za každých započatých dní předčasnosti takto:

- 0,9 % výpočtového základu za období prvních 360 kalendářních dnů
- 1,2 % výpočtového základu za období od 361. kalendářního dne do 720. kalendářního dne
- 1,5 % výpočtového základu za období od 721. kalendářního dne⁷⁰

⁶⁶ Srov. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 107.

⁶⁷ Srov. KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0, s. 229.

⁶⁸ Srov. *Důchody v příštím roce porostou. Zjistěte, jak se vám zvýší důchod* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/douchody-v-pristim-rose-ce-porostou-zjistete-jak-se-vam-zvysidouchod>

⁶⁹ Srov. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 107.

⁷⁰ Srov. *Předčasný starobní důchod v otázkách a odpovědích. Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2014 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/predcasny-starobni-douchod-v-otazkach-a-odpovedich>.

Nyní uvedeme příklad možných termínů odchodu do předčasného starobního důchodu a snížení procentní výměry v jednotlivých časových úsecích u muže narozeného 24.2.1962, který má dle zákona č. 155/1995 Sb. nárok na řádný starobní důchod 24.8.1962 a do předčasného starobního důchodu může odejít nejdříve v 60 letech.

Tabulka 3: Přehled krácení důchodu

24.08	26.05	25.02	27.11	29.08	31.05	02.03	02.12	03.09	05.06	07.03	08.12	09.09
.
2026	2026	2026	2025	2025	2025	2025	2024	2024	2024	2024	2023	2023
Počet dnů do důchodového věku												
0	-90	-180	-270	-360	-450	-540	-630	-720	-810	-900	-990	-1080
Krácení důchodů (v %)												
	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
0	0,9	1,8	2,7	3,6	4,8	6,0	7,2	8,4	9,9	11,4	12,9	14,4

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Zvýšená srážka 1,2%

Zvýšená srážka 1,5%

Tabulka 4: Přehled krácení důchodu

11.06.2023	13.03.2023	13.12.2022	14.09.2022	16.06.2022	18.03.2022	12.12.2021
Počet dnů do důchodového věku						
-1170	-1260	-1350	-1440	-1530	-1620	-1710
Krácení důchodů (v %)						
13	14	15	16	17	18	19
15,9	17,4	18,9	20,4	21,9	23,4	24,9

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

1.2.4 Popis výpočtu předčasného starobního důchodu

Pro výpočet důchodu je zapotřebí znát průměrnou výši mzdy za jednotlivé odpracované roky. Údaje o odpracovaných letech si každý občan může na základě žádosti nechat zaslat od České správy sociálního zabezpečení. Údaje jsou uvedeny na výpise dob pojištění, který se nazývá Informativní osobní list důchodového pojištění.⁷¹

⁷¹ Srov. *Popis výpočtu starobního důchodu: Vyměřovací základ* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.vypocet.cz/popis-vypoctu-duchodu>

Nyní popíšeme výpočet předčasného starobního důchodu pro rok 2022:

- **Vyměřovací základ**

Za každý rok se průměrná mzda násobí příslušným koeficientem nárůstu. Hodnoty, které jsou po sečtení výsledné, tvoří vyměřovací základ pro výpočet důchodu. Koeficient nárůstu je pro každý rok odlišný. Přičemž koeficient má neustálou klesající tendenci.

Vyměřovací základ = 12 x ((průměrná mzda za rok 1986) x 13,1279 + (průměrná mzda za rok 1987) x 12,8589 atd. + počet měsíců, kdy bylo zapláceno pojistné.

Tabulka 5: Koeficient nárůstu za období 1986–2021

1986	1987	1988	1989	1990	1991	1992	1993
13,1279	12,8589	12,5722	12,2748	11,8414	10,2613	8,3788	6,6892
1994	1995	1996	1997	1998	1999	2000	2001
5,6425	4,7615	4,0214	3,6379	3,3277	3,0748	2,8844	2,6579
2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009
2,4767	2,3204	2,176	2,0687	1,9407	1,8075	1,6714	1,6152
2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017
1,5865	1,5507	1,5022	1,5022	1,4763	1,4329	1,3774	1,2903
2018	2019	2020	2021				
1,1969	1,1192	1,0773	1,0000				

72

Nyní uvedeme příklad výpočtu vyměřovacího základu:

Vyměřovací základ = 12 x ((průměrná mzda za rok 1986) x 13,1279 + (průměrná mzda za rok 1987) x 12,8589 atd. / počet měsíců, kdy bylo hrazeno pojistné.

Osobní vyměřovací základ se vypočítá jako podíl mezi počtem měsíců a vyměřovacím základem, ve kterých bylo hrazeno pojistné. Například v období od 1.1.1986 do 31.12.2021. Přičemž je nutné, aby z uvedeného období byly odečteny vyloučené dny.

- **Výpočtový základ**

Výpočtový základ je stanoven podle osobního vyměřovacího základu jeho redukcí. Pro výpočet důchodu v roce 2022 jde o následující postup:

Vyměřovací základ	Výpočtový základ
do 17 121 Kč	V plné výši (100 %)
nad 17 121 do 155 644 Kč	17 121 + (VZ – 17121) x 0,26
nad 155 644 Kč	53 137 Kč

73

⁷² Srov. Tamtéž

⁷³ Srov. *Popis výpočtu starobního důchodu: Vyměřovací základ* [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.vypocet.cz/popis-vypoctu-duchodu>

- **Procentní výměra**

Výpočtový základ x počet odpracovaných let x 1,5 % = Procentní výměra

Procentní výměra nesmí být nižší než 770 Kč, ale také může být na základě v případě předčasného nebo pozdějšího odchodu do důchodu upravena. V případě odchodu do předčasného starobního důchodu snížením procentní výměry. V případě odchodu do důchodu v pozdějším věku se procentní výměra zvyšuje za každých 90 dnů od nároku na řádný starobní důchod o 1,5 %.

Nyní uvedeme příklad celkového snížení procentní výměry, kdy občan odchází do předčasného starobního důchodu o 18 x 90 dní dříve.

Procentní výměra důchodu se stanoví procentní sazbou z výpočtového základu (VPZ), který činí například 22 123 Kč. Jeho výše odpovídá osobnímu vyměřovacímu základu 36 359 Kč zjištěnému za roky 1986–2021.

Procentní výměra ke dni vzniku nároku na důchod je například za 45 roků 67,5 % VPZ, tj. 14 934 Kč.

Snížení procentní výměry za 360 dnů v období prvních 360 kalendářních dnů od přiznání důchodu do dosažení důchodového věku o 3,6 % VPZ činí 796 Kč.

Snížení procentní výměry za 360 dnů v období od 361. dne od přiznání důchodu do dosažení důchodového věku o 4,8 % VPZ činí 1 061 Kč.

Snížení procentní výměry za 899 dnů v období od 721. dne od přiznání důchodu do dosažení důchodového věku o 15 % VPZ činí 3 318 Kč.

Celkové snížení procentní výměry důchodu za 1619 dnů o 23,4 % VPZ činí 5 175 Kč.

Výše procentní výměry důchodu tedy činí 9 759 Kč.

- **Důchod**

K procentní výměře se přičte pevná částka, která je pro rok 2022 stanovena ve výši 3 900 Kč.

Procentní výměra + 3 900 Kč = důchod

Každý rok se koeficienty pro výpočet důchodu mění, zvyšuje se také redukční hranice a také se mění základní výměra a procenta pro výpočet výpočtového základu.

1.2.5 Předčasný starobní důchod a příjem z výdělečné činnosti

V současné době je předčasný starobní důchod jediným typem důchodu, který se nevyplácí, pokud je jeho poživatel výdělečně činný v takovém rozsahu, kdy výkon výdělečné činnosti zakládá účast na důchodovém pojištění. Toto pravidlo však platí pouze do dosažení řádného důchodového věku.⁷⁴

V případě, že je přiznán předčasný starobní důchod, je možné si přivydělat. Rozsah výdělečné činnosti je limitován – nesmí zakládat účast na důchodovém pojištění. Přivýdělkem u předčasného starobního důchodu může být pracovní činnost sjednaná

⁷⁴ Srov. *Národní pojištění*. Praha: BMSS-Start, s.r.o., 23. 1. 2012.n. l., 43(2). ISSN 0323-2395, s. 9.

na základě dohody o provedení práce u jednoho zaměstnavatele, kdy zúčtovaný započitatelný příjem nesmí měsíčně přesáhnout částku 10 000 Kč. Také se může jednat o výkon více zaměstnání malého rozsahu u téhož zaměstnavatele, kdy v daném kalendářním měsíci nesmí být dosažen rozhodný příjem 3 500 Kč. Pro přivýdělek u osob samostatně výdělečně činných platí podmínka, že po odečtení výdajů z příjmů této činnosti není dosažena částka, která zakládá účast na důchodovém pojištění. Tato částka je každý rok nově stanovena zákonem. Pokud výplata předčasného starobního důchodu vzhledem k založené účasti na důchodovém pojištění nenáleží, je důchodce povinen případný přeplatek vrátit.⁷⁵

1.3 Problematika přiznávání starobního důchodu

Délka doby pojištění ovlivňuje vznik nároku na starobní důchod, ale také na jeho výši. Doba pojištění je taková doba, za kterou bylo uhrazeno pojistné.⁷⁶

Někteří žadatelé však s překvapením zjišťují, že dosáhli důchodového věku, ale nárok na výplatu starobního důchodu nemají. Problém spočívá v tom, že nesplňují druhou podmínku pro jeho přiznání, kterou je potřebná doba pojištění.⁷⁷

V posledních letech se Česká správa sociálního zabezpečení čím dál tím častěji setkává s případy, kdy klientům schází určitá doba pojištění, která je nutná k přiznání starobního, invalidního a pozůstalostního důchodu. V některých případech lze tuto situaci řešit dobrovolným důchodovým pojištěním.⁷⁸

1.3.1 Dobrovolné důchodové pojištění

Dobrovolného důchodového pojištění mohou být účastni od 1.1.1996 lidé starší 18 let, jestliže podali přihlášku k účasti na pojištění. Nyní uvedeme doby, kterých se účast týká.

- **Vedení v evidenci krajské pobočky Úřadu práce jako uchazeče o zaměstnání, pokud jim po dobu této evidence nenáleží podpora v nezaměstnanosti nebo podpora při rekvalifikaci,** kde se jedná se o § 6 odst. 1 písm. a) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů, kdy od 1.1.2014 za období po které náleží podpora v nezaměstnanosti se považuje také doba, ve které se podpora v nezaměstnanosti neposkytuje z toho důvodu, že osobě, která je vedena v evidenci uchazečů o zaměstnání, náleží odstupné, odchodné nebo odbytné. Na tomto druhu důchodového pojištění je účast možná nejdříve od 1.1.1996.

⁷⁵ Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-46-5, s. 16.

⁷⁶ Srov. Tamtéž, s. 14.

⁷⁷ Srov. SOVOVÁ, Eva. Dosáhli důchodového věku, ale na penzi nemají nárok. Co s ním. *IDNES* [online]. 2016 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z:

https://www.idnes.cz/finance/penze/duchodovy-vek-duchodove-konto-a-narok-na-duchod.A160404_164424_penze_sov.

⁷⁸ Srov. ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9, s. 99.

- **Soustavné přípravy na budoucí povolání studiem na střední škole, vyšší odborné škole nebo vysoké škole v České republice**, přičemž do 31.12.2009 je tato účast možná až po uplynutí prvních šesti let studia až po dosažení 18 let – § 6 odst. 1 písm. b) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Na tomto druhu důchodového pojištění je účast možná nejdříve od 1.1.2002.
- **Výdělečné činnosti v cizině po 31.12.1995**, kdy se jedná o zaměstnance v pracovním poměru, členy družstva, kde se nejedná o pracovní právní vztah, přičemž pro družstvo vykonávají práci, ze které jsou odměňováni, nebo osoby samostatně výdělečně činné § 6 odst. 1 písm. c) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Bezprostředně před dnem podání přihlášky je účast možná nejvýše v rozsahu dvou let.
- **Výkonu dlouhodobé dobrovolnické služby na základě smlouvy uzavřené s vysílající organizací podle zákona č. 198/2002 Sb.** (§ 6 odst. 1 písm. d) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů), kdy je podmínkou účasti předložení smlouvy mezi dobrovolníkem a vysílající organizací (výkon dlouhodobé dobrovolnické služby). Bezprostředně před dnem podání přihlášky je účast možná nejvýše v rozsahu dvou let.
- **Činnosti v České republice ve prospěch zahraničního zaměstnavatele, jehož sídlo je na území státu, s nímž Česká republika neuzavřela mezinárodní smlouvu o sociálním zabezpečení** (§ 6 odst. 1 písm. e) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Bezprostředně před dnem podání přihlášky je účast možná nejvýše v rozsahu dvou let, a to nejdříve od 1.1.2009.
- **Výkonu funkce poslance Evropského parlamentu, zvoleného na území České republiky** (§ 6 odst. 1 písm. f) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů), kdy je účast možná od 19.9.2009.
- **Pobytu v cizině, pokud pojištěnec následoval do místa vyslání k výkonu práce nebo výkonu služby v zahraničí svého manžela či registrovaného partnera, který je dle zákona o státní službě státním zaměstnancem organizační složky státu (podmínkou je souhlas organizační složky státu), přičemž podmínkou je, že nemá příjem ze závislé činnosti, není osobou samostatně výdělečně činnou, případně nevykonává obdobnou činnost podle práva cizího státu, ve kterém byli jejich manželé či registrovaní partneři vyslání k výkonu práce.** V takovém případě může hradit pojistné manžela či registrovaného partnera (§ 6 odst. 1 písm. g) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů. Účast na tomto typu důchodového pojištění je možná od 1.1.2015. Účast od 1.1.2010 do 31.12.2014 se také týká osob, kdy po dobu pobytu v cizině následovali manžela, který v cizině působil v diplomatických službách České republiky.
- **Výkonu samostatně výdělečné činnosti ve zdaňovacím období, ve které se daň z příjmů rovnala paušální dani a pokud uplynula lhůta pro hrazení paušálního pojistného na důchodovém pojištění** (§ 6 odst. 1 písm. h) zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů). Přihlášku je možné podat nejdříve po uplynutí lhůty pro uhrazení paušálního pojistného (činí 6 let), a to nejdříve v roce 2028.

- **Dobrovolného pojištění – bez udání důvodu** (§ 6 odst. 2 zákona č. 155/1995 Sb., ve znění pozdějších předpisů). V tomto případě mohou být pojištěny též osoby starší 18 let věku, které podaly přihlášku k účasti na dobrovolném důchodovém pojištění, bez ohledu na to, zda splňují nějakou z podmínek, které jsou uvedeny pod body a) – g). Od 1.2.2018 je podmínkou pro splnění účasti na tomto typu pojištění taková skutečnost, že přede dnem podání přihlášky trvala doba účasti na českém důchodovém pojištění z titulu výdělečné činnosti (§ 11 odst. 1 písm. a) a § 13 odst. 1 zákona č. 155/1995 Sb.) alespoň 1 rok. Účast na tomto typu pojištění je možná maximálně v rozsahu 15 let, přičemž účast na tomto typu pojištění je přede dnem podání přihlášky možná 1 rok zpětně.⁷⁹

1.4 Řádný starobní důchod dle § 29

Řádný starobní důchod při dosažení důchodového věku je klasicky koncipovanou dávkou, která navazuje na dřívější právní úpravu.⁸⁰

Z hlediska podmínek nároku na starobní důchod, který se týká důchodového věku, je řádný starobní důchod druhým typem starobního důchodu (ZDP).⁸¹

Splnění potřebné doby pojištění a dosažení důchodového věku není důvod pro výpověď ze strany zaměstnavatele k ukončení pracovního poměru. Člověk, který nechce ukončit pracovní poměr nebo výkon samostatné výdělečné činnosti, může nadále pokračovat i v případě, že mu vznikl nárok na řádný starobní důchod.⁸² Odchod do starobního důchodu je pro každého občana právem nikoliv jeho povinností.⁸³

Občan, který dosáhl řádného starobního důchodu a je pracujícím důchodcem, může pobírat důchod v plné výši. Procentní výměra se mu za každých 360 kalendářních dnů zvyšuje o 0,4 % výpočtového základu. Do 360 dnů se však nezapočítává neomluvená absence, neplacené volno, ošetřování člena domácnosti, dočasná pracovní neschopnost a doba jiných dávek nemocenského pojištění. Zvýšení důchodu za odpracovanou činnost není prováděno automaticky. Zvýšení se provádí pouze na základě písemné žádosti buď na Okresní správě sociálního zabezpečení, nebo je možné žádost zaslat přímo na Českou správu sociálního zabezpečení. Zvýšení důchodu za odpracovanou činnost je možné uplatnit po 31.12.2009.⁸⁴

⁷⁹ Srov. ČESKÁ REPUBLIKA. *Poučení: Podmínky účasti na pojištění*. In: . Dostupné také z: https://portal.cssz.cz/documents/20122/35811/DOPOJ_doplujici_informace.pdf/dcf7d47-7200-b377-3cc8-2b5203533deb?t=1641212899219

⁸⁰ Srov. BREJCHA, Aleš a Václav ŠANTRŮČEK. *Právo důchodového pojištění*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-124-3, s. 140.

⁸¹ Srov. PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k ...* Praha: Grada, 1999-. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-4090-4, s. 68.

⁸² Srov. *Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-46-5, s. 15.

⁸³ Starobní důchod. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/starobni-duchod>

⁸⁴ Srov. *Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu*. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-46-5, s. 15.

1.5 Předdůchod

Od 1. ledna 2013 je zaveden takzvaný předdůchod. Poskytuje se v rámci penzijního spoření a řídí zákonem č. 427/2011 Sb., o doplňkovém penzijním spoření ve znění pozdějších předpisů. Jde o možnost čerpat své úspory v rámci doplňkového penzijního spoření u penzijní společnosti místo trvale kráceného předčasného starobního důchodu, který se vyplácí ze státního rozpočtu.⁸⁵

O předdůchod lze požádat pět let před dosažením důchodového věku. Podmínka je pro muže i ženy stejná. U předdůchodu se řádný starobní důchod po dosažení potřebné věkové hranice pro odchod do penze nekrátí. Za občany čerpající předdůchod hradí zdravotní pojištění stát. Podmínka čerpání předdůchodu je taková, že předdůchodce musí mít naspořeno tolik, aby při jeho čerpání pobíral minimálně 30 procent průměrné mzdy.⁸⁶ Při výpočtu starobního důchodu zohledňuje Česká správa sociálního zabezpečení pobírání předdůchodu tak, že ze zákona tuto dobu hodnotí jako dobu vyloučenou.⁸⁷ V případě, že se pojištěnec v průběhu čerpání předdůchodu vrátí do zaměstnání, i přesto z něj peníze nadále čerpá, a to vzhledem k tomu, že jeho výplatu nelze pozastavit ani přerušit. Nejkratší dobou pro čerpání předdůchodu jsou dva roky.⁸⁸

⁸⁵ Srov. *Národní pojištění*. Praha: BMSS-Start, s.r.o., 2020, 51(6). ISSN 0323-2395, s. 6.

⁸⁶ Srov. KREBS, Vojtěch, et al. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2, s. 229.

⁸⁷ Srov. Předdůchod, náhradní doba pojištění, vyloučená doba. Tyto i další pojmy objasnili odborníci v Pardubicích. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2015 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/predduchod-nahradni-doba-pojisteni-vyloucena-doba-tyto-i-dalsi-pojmy-objasnili-odbornici-v-pardubicich>

⁸⁸ Srov. KREBS, Vojtěch, et al. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2, s. 229.

2 Praktická část

2.1 Metodické ukotvení výzkumu

Metodologie jako teorie o vědách vychází z reality, že poznání problematiky spočívá na zdůvodnění logických a metodologických principů. Při vymezení těchto principů jde o aplikaci specifických metod, které plynou ze zvláštní povahy dané vědní disciplíny a jejího předmětu. V této souvislosti se jedná o mezioborový přístup teorií zejména sociální politiky, hospodářské politiky a sociální práce. K poznání reality jsou voleny nástroje, prostředky, které umožní proniknout ke zkoumané realitě.

V duchu výše specifikovaného teoretického konceptu je stanovena orientace výzkumu, jehož základem je sběr aktuálních relevantních dat z uvedené problematiky. Získaná data prostřednictvím dotazníkového šetření představují základní vstupní dokument pro zpracování a vyhodnocení výsledku, který spočívá v potvrzení či vyvrácení stanovené hypotézy. Při zpracování převažují aplikace metod analýzy, syntézy, dedukce a deduktivního vyvozování.

V rámci analýzy se vychází z rozčlenění skutečnosti na části, elementy, vlastnosti, reakce a procesy. Tento postup tak umožňuje poznání jednotlivých stránek sledovaného jevu. V rámci myšlenkového rozkládání se vychází ze specifického kritéria, které umožňuje členit zkoumaný jev z hlediska sledovaného cíle.

Aplikace analytických metod tak umožní poznat stránky sledovaného jevu. Užitím metody syntézy je na základě stanoveného kritéria vytvořena celistvá představa zkoumaných jevů. Jsou tak odhaleny vzájemné procesy a vztahy mezi jednotlivými stránkami zkoumaného jevu, a tím následně i celková povaha jevů. Na základě dedukce a deduktivního vyvozování je za určitých předpokladů vyvozen závěr.

V kontextu výše uvedené metodologie jsou formulovány cíle výzkumu, od kterého jsou stanoveny výzkumné otázky. Ty představují základní „nosné pilíře“ k potvrzení či vyvrácení stanovených hypotéz, které představují tvrzení o podstatě a genezi sledované situace vybraného jevu v učeném prostoru s patřičnou determinací.

2.2 Cíle, hypotézy a výzkumné otázky

Cílem praktické části této bakalářské práce je zodpovězení výzkumných otázek vycházejících z hypotéz, které se týkají charakteristik občanů žádajících o předčasný starobní důchod. Výzkumné otázky se zabývají zjištěním důvodů, které ovlivňují odchod občanů do předčasného starobního důchodu na Jindřichohradecku v roce 2021. Výzkumné otázky jsou definovány tímto způsobem:

Výzkumná otázka č. 1: Mají žadatelé o předčasný starobní důchod s nižším vzděláním (ZŠ, SOU) při podání žádosti nižší věk než žadatelé s vyšším vzděláním (SŠ, VŠ)?

Statistické hypotézy

H1: Existuje souvislost mezi vybranými skupinami z důvodu vzdělání respondentů a věkem, kdy žádají o předčasný starobní důchod.

H0: Neexistuje souvislost mezi vybranými skupinami z důvodu vzdělání respondentů a věkem, kdy žádají o předčasný starobní důchod.

Výzkumná otázka č. 2: Mají žadatelé o předčasný starobní důchod pracující ve službě a administrativě vyšší věk než žadatelé s jiným povoláním?

Statistické hypotézy

H1: Existuje souvislost mezi vybranými skupinami profesí a věkem, kdy respondenti žádají o předčasný starobní důchod.

H0: Neexistuje souvislost mezi vybranými skupinami profesí a věkem, kdy respondenti žádají o předčasný starobní důchod.

Výzkumná otázka č. 3: Mají žadatelé o předčasný důchod v rodinném stavu ženatý/ vdaná nižší věk oproti žadatelům svobodným, rozvedeným nebo ovdovělým?

Statistické hypotézy

H1: Existuje souvislost mezi vybranými skupinami rodinného stavu a věkem, kdy respondenti žádají o předčasný starobní důchod.

H0: Existuje souvislost mezi vybranými skupinami rodinného stavu a věkem, kdy respondenti žádají o předčasný starobní důchod.

Výzkumná otázka č. 4: Mají muži, kteří žádají o předčasný starobní důchod častější důvody k odchodu týkající se náročnosti povolání a zdravotního stavu?

Statistické hypotézy

H1: Existuje souvislost mezi pohlavím a odchodem do předčasného starobního důchodu z důvodu náročnosti profese nebo zhoršení zdravotního stavu.

H0: Neexistuje souvislost mezi pohlavím a odchodem do předčasného starobního důchodu z důvodu náročnosti profese nebo zhoršení zdravotního stavu.

2.3 Použitá metoda

Pro mnoho výzkumníků je sběr dat nejdůležitější fází, a to vzhledem k tomu, že získaná data zahrnují informace o řešené výzkumné otázce. Je proveden výběr sledovaných jednotek, které měří se výzkumné proměnné.⁸⁹

Výzkumné otázky jsou koncipovány tak, aby analýzou výsledků bylo možné zjistit, jaké jsou hlavní důvody uplatnění žádosti o předčasný starobní důchod u občanů na Jindřichohradecku a kdy nastává bod zlomu.

K analýze dat dochází již v průběhu jejich sběru (například kontrolou dat), přičemž nejzásadnější zpracování je prováděno až po ukončení výzkumu.⁹⁰

Dotazník, který je součástí výzkumu, je koncipovaný dle následujících demografických a dalších znaků:

- Věk
- Bydliště
- Nejvyšší dosažené vzdělání
- Pohlaví
- Stav
- Pobírání důchodu
- Insolvence
- Srážky ze mzdy
- Konkurz na majetek
- Dlouhodobá pracovní neschopnost
- Důvody
- Profesní zařazení
- Počet odpracovaných let
- Snížení procentní výměry

⁸⁹ Srov. HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. Páté, rozšířené vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0981-2, s. 26.

⁹⁰ Srov. Tamtéž, s. 26.

2.4 Průběh výzkumu

Zkoumané období bylo vymezeno v období za leden 2021 až květen 2021. V rámci roku 2021 došlo na OSSZ Jindřichův Hradec k podání žádosti o předčasný starobní důchod ve 408 případech, jedná se tedy přibližně o čtvrtinu žadatelů za rok 2021.

Tabulka č. 6 Počet sepsaných žádostí o důchody – OSSZ Jindřichův Hradec rok 2021

Měsíc	I (invalidní)	S (starobní)	ST (předčasný)	V (vdovský)	D (sirotčí)	VM (vdovecký)	Celkem
leden	30	53	18	27	4	10	142
únor	31	42	18	33	1	9	134
březen	35	50	28	50	3	19	185
duben	25	50	32	34	7	10	158
květen	37	47	40	35	5	13	177
červen	38	36	40	24	0	13	151
červenec	23	26	31	14	2	2	98
srpen	42	27	63	19	11	6	168
září	35	33	63	18	5	6	160
říjen	23	33	23	26	5	8	118
listopad	34	28	34	31	7	2	136
prosinec	19	18	18	23	2	7	87
CELKEM	372	443	408	334	52	105	1714

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

2.5 Výzkumný soubor

Jako výzkumný soubor byli zvoleni žadatelé o předčasný starobní důchod na OSSZ Jindřichův Hradec. S ohledem na danou problematiku a rozsah výzkumu se jednalo o cílený výběr respondentů. Dotazník vyplnilo ze 136 dotazovaných respondentů celkem 101 respondentů. Respondentům bylo v dotazníku položeno 14 identifikačních otázek.

2.6 Vyhodnocení dotazníku

V této části práce jsou interpretována nejdůležitější data týkající se zhodnocení dotazníku, a to výsledky zjišťovacích otázek u žadatelů o předčasný starobní důchod.

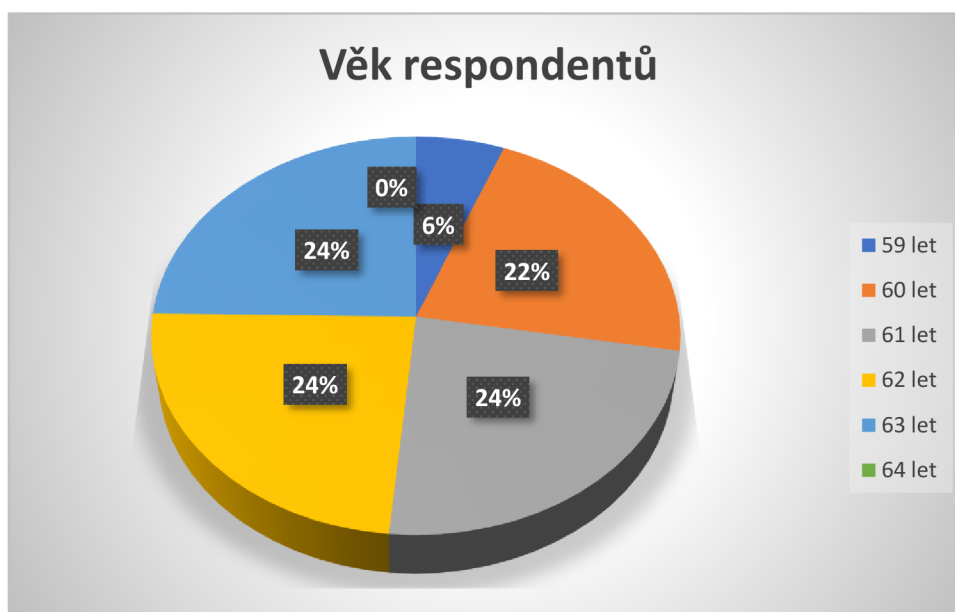
Otázka č. 1: Jaký je Váš věk v době uplatnění žádosti o předčasný starobní důchod?

Tabulka 7: Otázka č. 1 – výsledky

Věk	Počet respondentů	Relativní četnost
59 let	6	5,94
60 let	22	21,78
61 let	24	23,76
62 let	24	23,76
63 let	25	24,75
64 let	0	0,00
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 1: Otázka č. 1 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Největší počet respondentů žádá o předčasný starobní důchod ve věku 63 let, počet žadatelů ve věku 60 až 62 let je menší a relativně stejný. Zatímco věk 59 let zahrnuje pouze 6 % respondentů. Žádný žadatelů o předčasný starobní důchod nebyl ve věku 64 let.

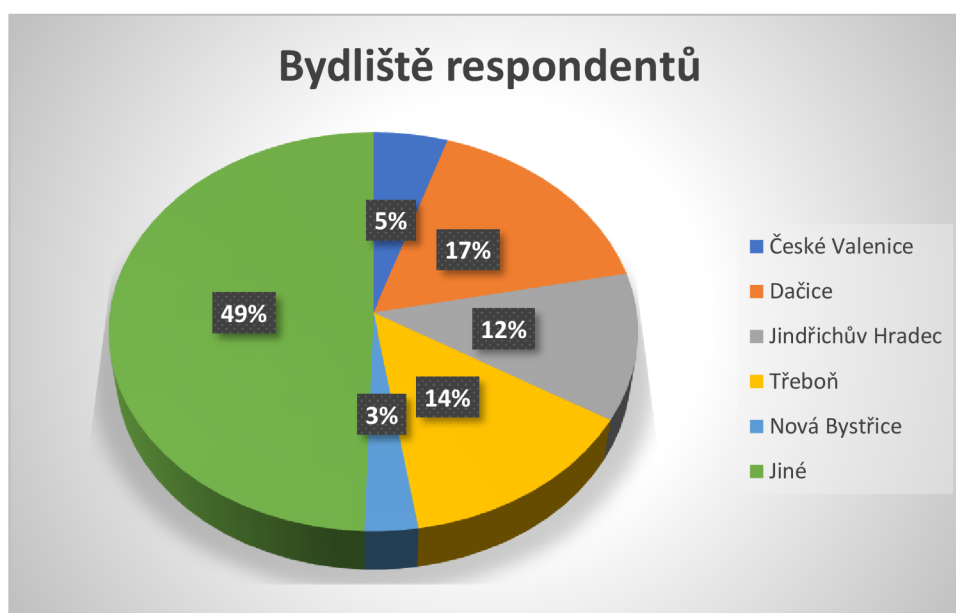
Otázka č. 2: Jaké je místo Vašeho trvalého pobytu náležící okresu Jindřichův Hradec v době odchodu do předčasného starobního důchodu: vyberte odpověď

Tabulka 8: Otázka č. 2 - výsledky

Bydliště	Počet respondentů	Relativní četnost
České Velenice	5	4,95
Dačice	17	16,83
Jindřichův Hradec	12	11,88
Třeboň	14	13,86
Nová Bystřice	3	2,97
Jiné	50	49,50
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 2: Otázka č. 2 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Respondenti dostali na výběr z trvalého bydliště mezi konkrétními obcemi a ostatními obcemi (jinými) náležícími okresu Jindřichův Hradec. Téměř polovina z nich však žije v jiných obcích náležící okresu Jindřichův Hradec. Část respondentů pochází z Dačic, Jindřichova Hradce nebo Třeboň. Jen velmi malá část respondentů označili možnost České Velenice nebo Nová Bystřice.

Otázka č. 3: Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v době odchodu do předčasného starobního důchodu: vyberte odpověď

Tabulka 9: Otázka č. 3 - výsledky

Vzdělání	Počet respondentů	Relativní četnost
Nevyučen	3	2,97
Středoškolské bez maturity	83	0,00
Středoškolské s maturitou	10	9,90
Vyšší odborné	0	82,18
Vysokoškolské	5	4,95
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 3: Otázka č. 3 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Absolutně nejvyšší počet respondentů má středoškolské vzdělání bez maturity, jedná se o absolventy středních odborných škol s praktickou výukou. Menší počet respondentů má středoškolské vzdělání s maturitou a pouze minimální část má vysokoškolské vzdělání a žádné středoškolské vzdělání (základní). Žádný z respondentů nemá vzdělání vyšší odborné (titul Dis.).

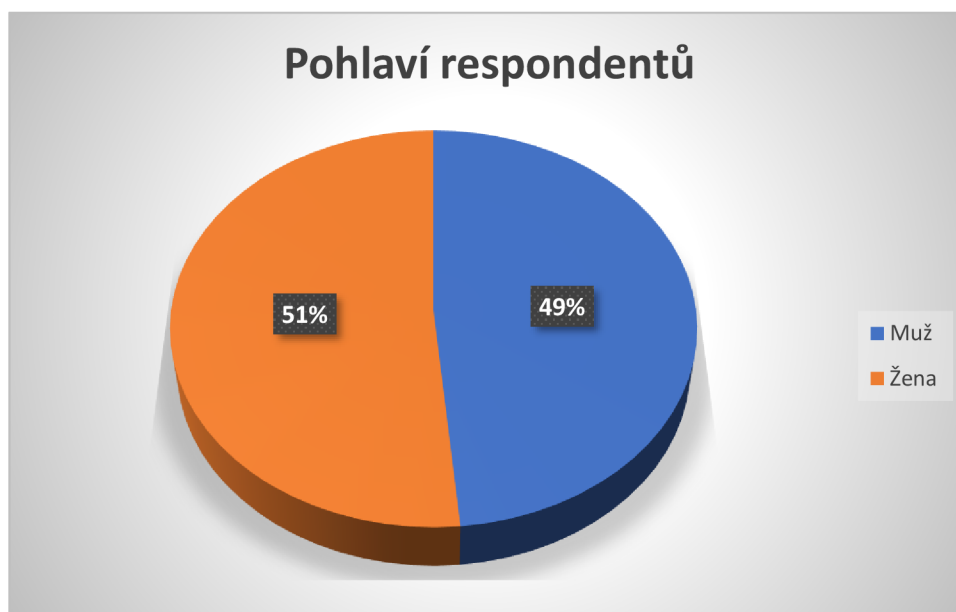
Otázka č. 4: Jaké je Vaše pohlaví?

Tabulka 10: Otázka č. 4 - výsledky

Pohlaví	Počet respondentů	Relativní četnost
Muž	49	48,51
Žena	52	51,49
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 4: Otázka č. 4 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Z hlediska pohlaví jsou respondenti téměř rovnoměrně rozloženi, nadpoloviční většinu však tvoří žadatelky. Toto rozdělení žadatelů o předčasný důchod může být náhodné, zpravidla se z hlediska pohlaví dělí půl na půl.

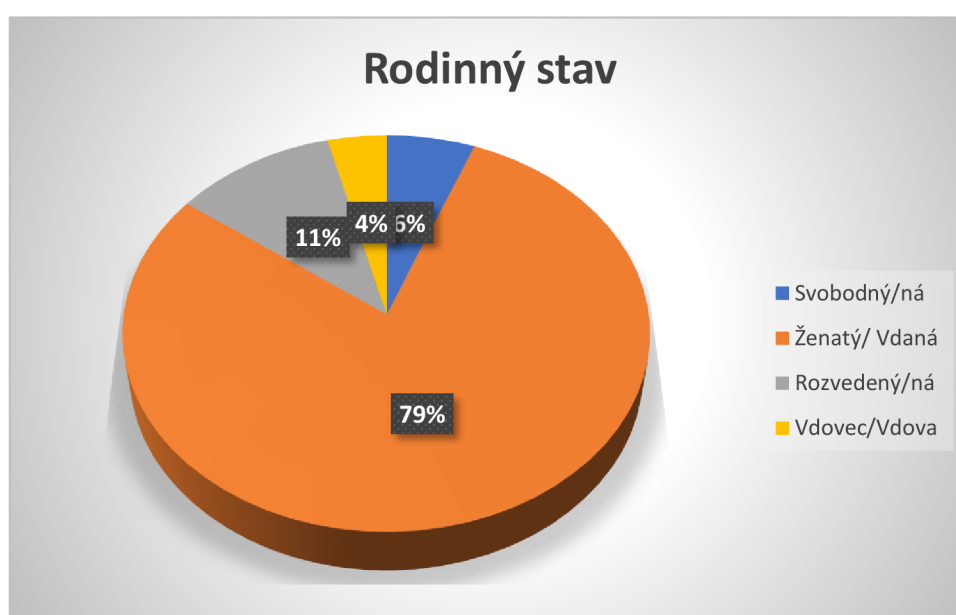
Otázka č. 5: Jaký je Váš rodinný stav v době odchodu do předčasného starobního důchodu?

Tabulka 11: Otázka č. 5- výsledky

Stav	Počet respondentů	Relativní četnost
Svobodný/ná	6	5,94
Ženatý/ Vdaná	80	79,21
Rozvedený/ná	11	10,89
Vdovec/Vdova	4	3,96
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 5: Otázka č. 5 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Naprostá většina respondentů žije v manželském svazku a pouze menší část z nich je rozvedená. Pouze ve výjimečných případech jsou svobodní a jen 4 žadatelé jsou vdovci.

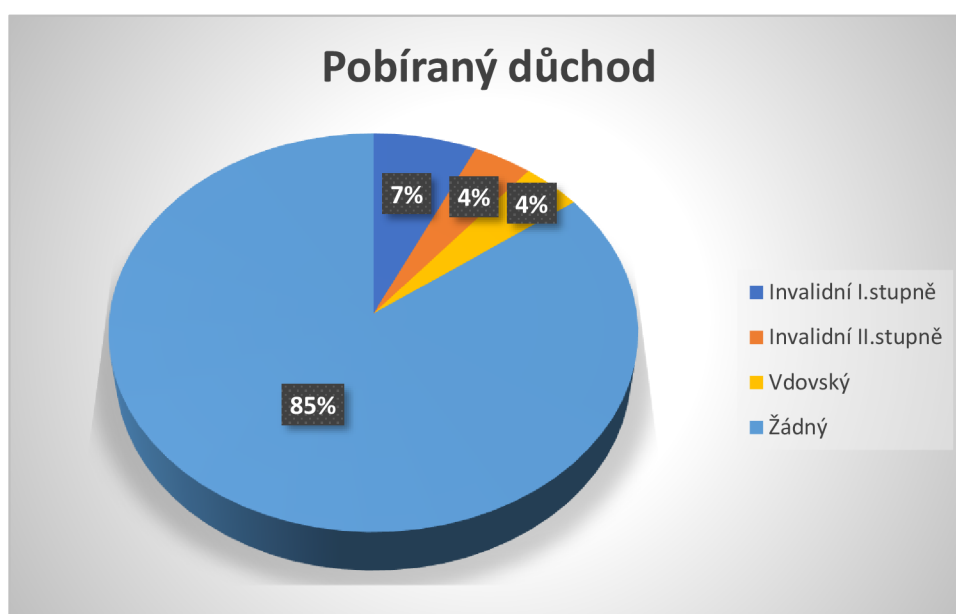
Otázka č. 6: Pobíráte v době odchodu do předčasného starobního důchodu nějaký z uvedených důchodů?

Tabulka 12: Otázka č. 6 - výsledky

Pobírání důchodu	Počet respondentů	Relativní četnost
Invalidní I. stupně	7	6,93
Invalidní II. stupně	4	3,96
Vdovský/vdovecký	4	3,96
Žádný	86	85,15
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 6: Otázka č. 6 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Naprostá většina respondentů žádný důchod nepobírá. Čtyři žadatelé pobírají vdovský důchod, který náleží ovdovělým lidem. Celkem 11 respondentů z jejich celkového počtu pobírají invalidní důchod, přičemž nejčastější je invalidní důchod I. stupně. Invalidní důchod II. stupně se mezi žadateli o předčasný důchod vyskytuje spíše ojediněle. III. stupeň invalidního důchodu se u žadatelů o předčasný starobní důchod nevyskytuje vůbec.

Otázka č. 7: V jakém stavu jste v době odchodu do předčasného starobního důchodu k následující: insolvenční řízení

Tabulka 13: Otázka č. 7 - výsledky

Insolvenční řízení	Počet respondentů	Relativní četnost
Ano	1	0,99
Ne	100	99,01
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 7: Otázka č. 7 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Insolvenční řízení má ze všech respondentů nařízené pouze jeden muž, u všech ostatních není nařízeno.

Otázka č. 8: V jakém stavu jste v době odchodu do předčasného starobního důchodu k následující: výkon rozhodnutí na srážky ze mzdy

Tabulka 14: Otázka č. 8 - výsledky

Výkon rozhodnutí	Počet respondentů	Relativní četnost
Ano	3	2,97
Ne	98	97,03
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 8: Otázka č. 8 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Výkon rozhodnutí na srážky ze mzdy byl zaznamenán pouze u 3 respondentů, rovněž je tedy u žadatelů o předčasný důchod spíše ojedinělý.

Otázka č. 9: V jakém stavu jste v době odchodu do předčasného starobního důchodu k následující: konkurz na majetek

Tabulka 15: Otázka č. 9 - výsledky

Konkurz na majetku	Počet respondentů	Relativní četnost
Ano	0	0,00
Ne	101	100,00
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 9: Otázka č. 9- výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Konkurz na majetek nemá nařízený žádný z respondentů.

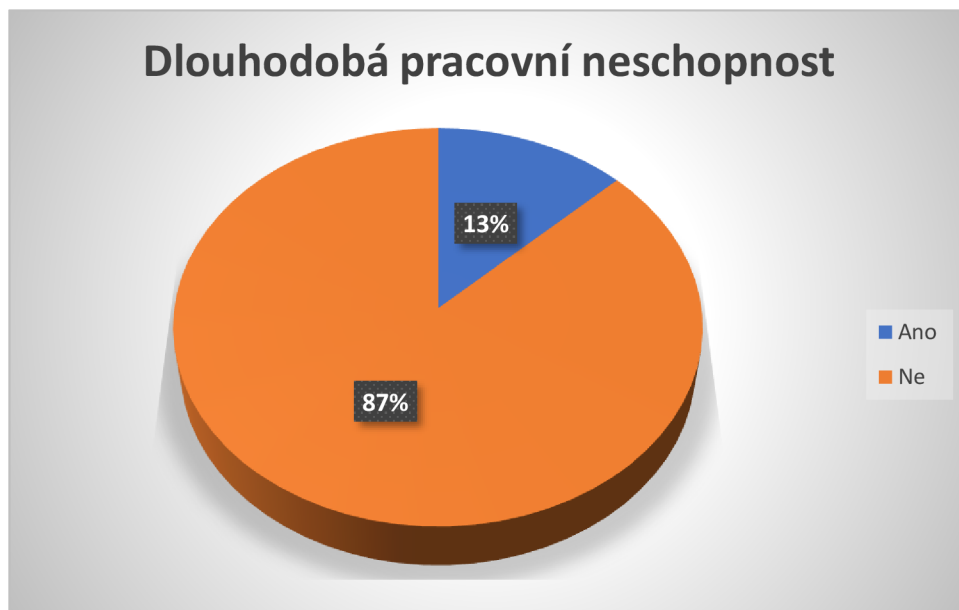
Otázka č. 10: V jakém stavu jste v době odchodu do předčasného starobního důchodu k následující: dlouhodobá pracovní neschopnost (DPN)

Tabulka 16: Otázka č. 10 - výsledky

DPN	Počet respondentů	Relativní četnost
Ano	13	12,87
Ne	88	87,13
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 10: Otázka č. 10 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Naprostá většina respondentů není v dlouhodobé pracovní neschopnosti. V dlouhodobé pracovní neschopnosti se nachází celkem 13 respondentů.

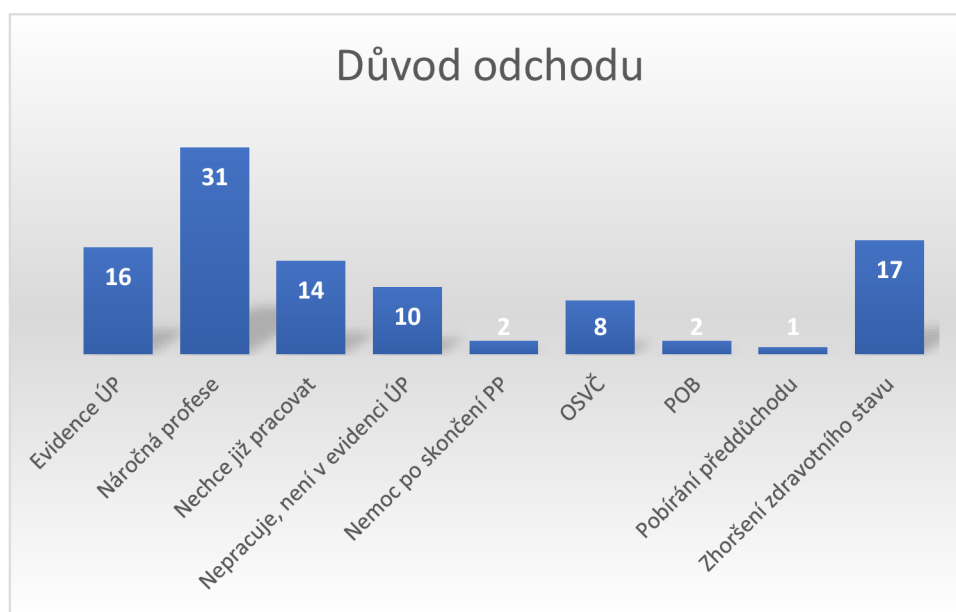
Otázka č. 11: Jaké důvody Vás vedou k uplatnění žádosti o předčasný starobní důchod?

Tabulka 17: Otázka č. 11 - výsledky

Důvod odchodu	Počet respondentů	Relativní četnost
Evidence ÚP	16	15,84
Náročná profese	31	30,69
Nechce již pracovat	14	13,86
Nepracuje, není v evidenci ÚP	10	9,90
Nemoc po skončení PP	2	1,98
OSVČ	8	7,92
POB	2	1,98
Pobírání předdůchodu	1	0,99
Zhoršení zdravotního stavu	17	16,83
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 11: Otázka č. 11 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Nejčastějším důvodem pro odchod do předčasného starobního důchodu je skutečnost, že vykonávaná profese je již pro respondenty příliš náročná. V tomto případě se jednalo o pracovníky, kteří vykonávají práce dělnické, tedy fyzicky náročné profese. Druhým nejčastějším důvodem je zhoršení zdravotního stavu, což s náročností profese může rovněž souviset. Častým důvodem u žadatelů je rovněž evidence na úřadu práce. Zde je žádost o předčasný důchod pochopitelná, jelikož pro zaměstnavatele lidé starší 60 let nejsou atraktivními uchazeči o zaměstnání a najít zaměstnání je pro lidi v předdůchodovém věku mnohdy složité.

Častým důvodem, který respondenti uvádějí je rovněž skutečnost, že již nemají zájem pracovat nebo nepracují a zároveň nejsou v evidenci úřadu práce. Část respondentů již dále nechce pracovat jako OSVČ a získání zaměstnání v takovém věku rovněž může

být příliš náročné. Velmi malá část respondentů žádá z důvodu nemoci po skončení pracovního poměru, z důvodu POB nebo pobírání předdůchodu. Dobrovolné důchodové pojištění si nehradí žádný z dotazovaných respondentů.

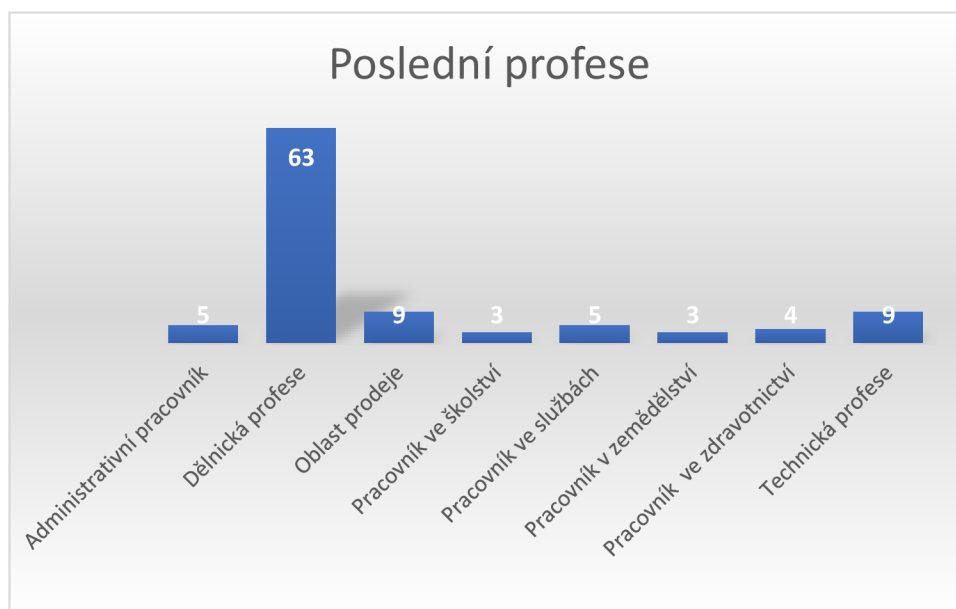
Otázka č. 12: Zařadte, pod kterou profesí spadá náplň Vašeho posledního zaměstnání, které bylo vykonáváno před podáním žádosti o předčasný starobní důchod:

Tabulka 18: Otázka č. 12 - výsledky

Poslední vykonávaná profese	Počet respondentů	Relativní četnost
Administrativní pracovník	5	4,95
Dělnická profese	63	62,38
Oblast prodeje	9	8,91
Pracovník ve školství	3	2,97
Pracovník ve službách	5	4,95
Pracovník v zemědělství	3	2,97
Pracovník ve zdravotnictví	4	3,96
Technická profese	9	8,91
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 12: Otázka č. 12 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Velmi výrazná část respondentů pracuje v dělnických profesích, což je pro žadatele o předčasný důchod typické a odpovídají tomu i výše uvedené důvody, týkající se náročnosti profese. Menší část respondentů také zaujímá technické profese nebo pracuje v oblasti prodeje. Ojediněle zaujímají pozice jako pracovníci ve službách, administraci, ve zdravotnictví, zemědělství nebo ve školství.

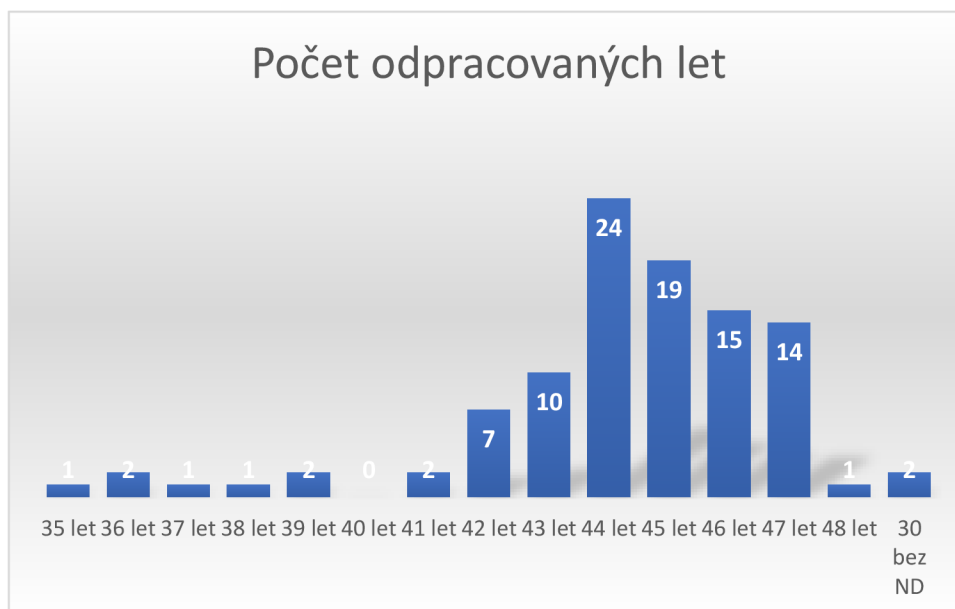
Otázka č. 13: Uveďte počet odpracovaných let v době odchodu do předčasného starobního důchodu?

Tabulka 19: Otázka č. 13 - výsledky

Počet odpracovaných let	Počet respondentů	Relativní četnost
35 let	1	0,99
36 let	2	1,98
37 let	1	0,99
38 let	1	0,99
39 let	2	1,98
40 let	0	0,00
41 let	2	1,98
42 let	7	6,93
43 let	10	9,90
44 let	24	23,76
45 let	19	18,81
46 let	15	14,85
47 let	14	13,86
48 let	1	0,99
30 bez NDP	2	1,98
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 13: Otázka č. 13 - výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

U naprosté většiny respondentů se počet odpracovaných let pohybuje mezi 43 a 47 lety, při čemž největší počet odpracovaných let mají respondenti 44 až 45 let. Ojediněle mají respondenti odpracováno 30 nebo 35 – 42 let, pouze jediný respondent má odpracováno 48 let.

Otázka č. 14: Uveďte, o kolik bude snížena procentní výměra za každých započatých 90 dnů z doby, ode dne přiznání předčasného starobního důchodu, do dosažení řádného důchodového věku?

Tabulka 20: Otázka č. 14 - výsledky

Snížení procentní výměry	Počet respondentů	Relativní četnost
0,9	1	0,99
1,8	4	3,96
2,7	15	14,85
3,6	12	11,88
4,8	11	10,89
6	8	7,92
7,2	3	2,97
8,4	12	11,88
9,9	1	0,99
10,4	1	0,99
11,4	5	4,95
12,9	7	6,93
14,4	14	13,86
15,9	2	1,98
17,4	1	0,99
20,4	2	1,98
23,4	2	1,98
Součet	101	100,00

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Obrázek 14: Otázka č. 14 – výsledky

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Snížení procentuální výměry je u respondentů nejčastěji v hodnotě 2,7; 14,4 nebo 8,4; 4,8 nebo 3,6. Menší počet rovněž uvádí snížení výměry 12,9; 6; 11,4; 1,8 a ostatní možnosti jsou uváděny jen ojediněle.

3 Diskuze a ověření hypotéz

Tato kapitola uvádí shrnutí dotazníku, ověření hypotéz a odpovědi na výzkumné otázky.

3.1.1 Shrnutí dotazníku

Dotazník pro žadatele o předčasný starobní důchod vyplnilo celkem 101 respondentů ze 136 dotazovaných. Zhruba 51 % respondentů jsou ženy. Největší počet respondentů žádá o předčasný starobní důchod ve věku 63 let (25 %). Počet žadatelů ve věku 61 let (24 %) a 62 let (24 %) je menší, ale relativně stejný. Žadatelů ve věku 60 let bylo 22 % a ve věku 59 let jich bylo 6 %.

Téměř polovina z respondentů má trvalé bydliště v jiné obci náležící okresu Jindřichův Hradec (49 %). Část respondentů pochází z Dačic, Jindřichova Hradce a Třeboně (12–17 %), z Českých Velenic a Nové Bystřice (3–5 %). Absolutně nejvyšší počet respondentů má středoškolské vzdělání bez maturity (82 %), menší počet respondentů má středoškolské vzdělání s maturitou (10 %) a pouze minimální část má vysokoškolské vzdělání (5 %). Naprostá většina respondentů žije v manželském svazku (79 %), pouze menší část je rozvedená (11 %). Svobodných žadatelů tvoří 5 % a ovdovělých 4 %.

Naprostá většina respondentů žádný důchod nepobírá (85 %). Čtyři žadatelé pobírají pozůstalostní důchod (4 %), 11 respondentů pobírá invalidní důchod (11 %). Nejčastěji invalidní důchod I. stupně (7 %). Invalidní důchod II. stupně pobírá 4 % respondentů.

Insolvenční řízení má ze všech respondentů nařízené pouze jeden (1 %), výkon rozhodnutí na srážky ze mzdy 3 lidé (3 %), konkurz na majetek nemá nařízený nikdo (0 %). V dlouhodobé pracovní neschopnosti se nachází 13 % respondentů.

Nejčastějším důvodem pro odchod do předčasného důchodu je přílišná náročnost profese (31 %), zhoršení zdravotního stavu (17 %), evidence na úřadu práce (16 %) či nezájem o práci (14 %). Častým důvodem je, že respondenti nepracují a zároveň nejsou vedeni v evidenci úřadu práce (10 %).

Velmi výrazná část respondentů pracuje v dělnických profesích (63 %), menší část respondentů také zaujímá technické profese (9 %) nebo pracuje v oblasti prodeje (9 %). Ojediněle zaujímají pozice jako pracovníci ve službách, administraci, ve zdravotnictví, zemědělství nebo ve školství (3–5 %).

U naprosté většiny respondentů se počet odpracovaných let pohybuje mezi 43 a 47 lety (82 %), přičemž největší počet odpracovaných let mají respondenti 44 až 45 let (43 %). Snížení procentuální výměry je u respondentů nejčastěji v hodnotě 2,7; 14,4 (29 %) nebo 8,4; 4,8 (23 %) nebo 3,6 (12 %). Menší počet rovněž uvádí snížení procentuální výměry 12,9; 6; 11,4; 1,8 (4–8 % respondentů) a ostatní možnosti jsou uváděny minimálně (1–3 %).

3.1.2 Testování hypotéz

Výzkumná otázka č. 1: Mají žadatelé o předčasný starobní důchod s nižším vzděláním (ZŠ, SOU) při žádosti nižší věk než žadatelé s vyšším vzděláním (SŠ, VŠ)?

Statistické hypotézy

H1: Existuje souvislost mezi vybranými skupinami vzdělání respondentů a věkem, kdy žádají o předčasný starobní důchod.

H0: Neexistuje souvislost mezi vybranými skupinami vzdělání respondentů a věkem, kdy žádají o předčasný starobní důchod.

Tabulka 21: Kontingenční tabulka – výzkumná otázka č. 1

Věk	59 let	60 let	61 let	62 let	63 let	64 let	Součet
Nižší vzdělání	6	18	20	21	21	0	86
Vyšší vzdělání	0	4	4	3	4	0	15
Součet	6	22	24	24	25	0	101

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium: **G = 1.43**

Kritická hodnota:

$\chi_{(1-\alpha)}$; df = **11.07**

Rozhodnutí: Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme. Na základě testu nezávislosti se potvrzuje hypotéza H_0 , která tvrdí, že neexistuje souvislost.

Výzkumná otázka č. 2: Mají žadatelé o předčasný starobní důchod pracující ve službě a administrativě vyšší věk než žadatelé s jiným povoláním?

Statistické hypotézy

H1: Existuje souvislost mezi vybranými skupinami profesí a věkem, kdy respondenti žádají o předčasný starobní důchod.

H0: Neexistuje souvislost mezi vybranými skupinami profesí a věkem, kdy respondenti žádají o předčasný starobní důchod.

Tabulka 22: Kontingenční tabulka – výzkumná otázka č. 2

Věk	59 let	60 let	61 let	62 let	63 let	64 let	Součet
Služby a administrativa	0	1	4	1	3	0	9
Ostatní	6	21	20	23	22	0	92
Součet	6	22	24	24	25	0	101

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium:

G = 3.831

Kritická hodnota:

$\chi_{(1-\alpha)}$; df = **11.07**

Rozhodnutí: Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme. Na základě testu nezávislosti se potvrzuje hypotéza H_0 , která tvrdí, že neexistuje souvislost.

Výzkumná otázka č. 3: Mají žadatelé o předčasný starobní důchod v rodinném stavu ženatý/ vdaná nižší věk oproti žadatelům svobodným, rozvedeným nebo ovdovělým?

Statistické hypotézy

H_1 : Existuje souvislost mezi vybranými skupinami rodinného stavu a věkem, kdy respondenti žádají o předčasný starobní důchod.

H_0 : Existuje souvislost mezi vybranými skupinami rodinného stavu a věkem, kdy respondenti žádají o předčasný starobní důchod.

Tabulka 23: Kontingenční tabulka – výzkumná otázka č. 3

Věk	59 let	60 let	61 let	62 let	63 let	64 let	Součet
Ženatý/ Vdaná	2	12	17	14	18	0	63
Ostatní	4	10	7	10	7	0	38
Součet	6	22	24	24	25	0	101

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium:

G = 4.611

Kritická hodnota:

$\chi_{(1-\alpha); df} = 11.07$

Rozhodnutí: Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme. Na základě testu nezávislosti se potvrzuje hypotéza H_0 , která tvrdí, že neexistuje souvislost.

Výzkumná otázka č. 4: Mají muži, kteří žádají o předčasný starobní důchod, častější důvody k odchodu, týkající se náročnosti povolání a zdravotního stavu?

Statistické hypotézy

H_1 : Existuje souvislost mezi pohlavím a odchodem do předčasného starobního důchodu z důvodu náročnosti profese nebo zhoršení zdravotního stavu.

H_0 : Neexistuje souvislost mezi pohlavím a odchodem do předčasného starobního důchodu z důvodu náročnosti profese nebo zhoršení zdravotního stavu.

Tabulka 24: Kontingenční tabulka – výzkumná otázka č. 4

Pohlaví	Nemoc a náročná profese	Nepracuje nebo nechce pracovat	Jiné
Muž	19	15	15
Žena	18	17	17
Součet	37	32	32

Zdroj: vlastní zpracování, 2022

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium:

G = 0.187

Kritická hodnota:

$\chi_{(1-\alpha)}; df = 5.991$

Rozhodnutí: Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme. Na základě testu nezávislosti se potvrzuje hypotéza H_0 , která tvrdí, že neexistuje souvislost. Všechny testované hypotézy zjistily, že neexistuje souvislost mezi hodnocenými skupinami dat.

3.1.3 Odpovědi na výzkumné otázky

Výzkumná otázka č. 1: Mají žadatelé o předčasný starobní důchod s nižším vzděláním (ZŠ, SOU) při žádosti nižší věk než žadatelé s vyšším vzděláním (SŠ, VŠ)?

Žadatelé o předčasný starobní důchod s nižším vzděláním (ZŠ, SOU) nemají při žádosti nižší věk než žadatelé s vyšším vzděláním (SŠ, VŠ).

Výzkumná otázka č. 2: Mají žadatelé o předčasný starobní důchod pracující ve službě a administrativě vyšší věk než žadatelé s jiným povoláním?

Žadatelé o předčasný starobní důchod pracující ve službě a administrativě nemají vyšší věk než žadatelé s jiným povoláním.

Výzkumná otázka č. 3: Mají žadatelé o předčasný starobní důchod v rodinném stavu ženatý/ vdaná nižší věk oproti žadatelům svobodným, rozvedeným nebo ovdovělým?

Žadatelé o předčasný starobní důchod v rodinném stavu ženatý/ vdaná nemají nižší věk oproti žadatelům svobodným, rozvedeným nebo ovdovělým.

Výzkumná otázka č. 4: Mají muži, kteří žádají o předčasný starobní důchod častější důvody k odchodu týkající se náročnosti povolání a zdravotního stavu?

Muži, kteří žádají o předčasný starobní důchod, nemají častější důvody k odchodu týkající se náročnosti povolání a zdravotního stavu.

Závěr

Bakalářská práce se zaměřuje na problematiku přiznávání předčasného starobního důchodu. Cílem bakalářské práce bylo zjistit, jaké z vybraných aspektů se nejvíce vyskytují u žadatelů o předčasný starobní důchod na OSSZ Jindřichův Hradec.

V práci byla ke sběru dat využita metoda dotazníkového šetření. Dotazník pro žadatele o předčasný důchod vyplnilo celkem 101 respondentů ze 136 dotazovaných. Z hlediska pohlaví jsou respondenti téměř rovnoměrně rozloženi, přičemž nadpoloviční většinu tvoří ženy. Nejčastější věk žadatelů je 63 let. Více než 80 % respondentů má středoškolské vzdělání bez maturity a naprostá většina žadatelů žije v manželském svazku.

Naprostá většina respondentů žádný důchod nepobírá, někteří pobírají invalidní důchod I. stupně, II. stupně a pozůstalostní důchod. Insolvenční řízení a výkon rozhodnutí na srážky ze mzdy jsou ojedinělé, konkurz na majetek nemá nařízený nikdo. Dlouhodobou pracovní neschopnost má 13 respondentů.

Nejčastějším důvodem pro odchod do předčasného důchodu je přílišná náročnost profese, zhoršení zdravotního stavu, nezájem o práci, evidence na úřadu práce nebo respondenti nepracují ani nejsou v evidenci úřadu práce.

Téměř dvě třetiny respondentů pracuje v dělnických profesích, menší část zaujímá technické profese nebo pracuje v oblasti prodeje. U naprosté většiny respondentů se počet odpracovaných let pohybuje mezi 43 a 47 lety. Snížení procentuální výměry je u respondentů nejčastěji v hodnotě 2,7; 14,4 dále pak 8,4; 4,8 nebo 3,6.

V rámci výzkumu byly testovány čtyři statistické hypotézy. Všechny nemohou být potvrzeny, jelikož závislost na hladině 5 % rovněž nebyla potvrzena. Zjištěním je, že žadatelé o předčasný starobní důchod s nižším vzděláním, kterým je (ZŠ, SOU), nemají při uplatnění žádosti nižší věk, než žadatelé s vyšším vzděláním (SŠ, VŠ). Žadatelé o předčasný starobní důchod pracující ve službě a administrativě nemají vyšší věk, než žadatelé s jiným povoláním. Žadatelé o předčasný starobní důchod v rodinném stavu ženatý/vdaná nemají nižší věk oproti žadatelům svobodným, rozvedeným nebo ovdovělým. Posledním zjištěním je, že muži, kteří žádají o předčasný starobní důchod, nemají častější důvody k odchodu týkající se náročnosti povolání a zdravotního stavu než ženy. Výsledky tohoto testování ovšem nejsou jednoznačné, v některých případech byly nalezeny okem viditelné drobné korelace. Přesto se však testy nezávislosti přiklonily k nulovým hypotézám.

Seznam použitých zdrojů

Literatura

ARNOLDOVÁ, Anna. *Sociální zabezpečení I: sociální zabezpečení v České republice, lékařská posudková služba, pojistné, systémy sociálního zabezpečení*. Praha: Grada, 2012. Aktuální legislativa. ISBN 978-80-247-3724-9

BREJCHA, Aleš a Václav ŠANTRŮČEK. *Právo důchodového pojištění*. Praha: Linde, 1998. ISBN 80-7201-124-3

HENDL, Jan. *Přehled statistických metod: analýza a metaanalýza dat*. Páté, rozšířené vydání. Praha: Portál, 2015. ISBN 978-80-262-0981-2

CHVÁTALOVÁ, Iva. *Právo sociálního zabezpečení v České republice a Evropské unii*. 2. aktualizované vydání. Plzeň: Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk, 2018. Monografie (Vydavatelství a nakladatelství Aleš Čeněk). ISBN 978-80-7380-732-0

KAHOUN, Vilém. et al. *Sociální zabezpečení: vybrané kapitoly*. 2., aktualiz. vyd. Praha: Triton, 2013. ISBN 978-80-7387-733-0

KAŠE, Miloslav. *Vybrané aspekty důchodové reformy v České republice*. Praha: Grada Publishing, 2021. Právo pro praxi. ISBN 978-80-271-3042-9

KREBS, Vojtěch. et al. *Sociální politika*. Praha: Codex Bohemia, 1997-. ISBN 978-80-7478-921-2

Národní pojištění. Praha: BMSS-Start, s.r.o., 23. 1. 2012.n. 1., **43**(2). ISSN 0323-2395

Národní pojištění. Praha: BMSS-Start, s.r.o., 2020, **51**(6). ISSN 0323-2395

NOVOTNÁ, E., 1972. *Důchodci a důchody*. 1. vydání. Praha: Orbis

PIKORA, Vladimír a Markéta ŠICHTAŘOVÁ. *Do důchodu s plnou kapsou, aneb, Poodhalená budoucnost*. Praha: NF Distribuce, 2021. ISBN 978-80-88200-24-6

PŘIB, Jan. *Kdy do důchodu a za kolik: právní stav k ...* Praha: Grada, 1999-. Právo pro každého (Grada). ISBN 978-80-247-4090-4

Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-46-5

Příručka budoucího důchodce v roce ...: důležité informace, které byste měli vědět o starobním důchodu. Praha: Česká správa sociálního zabezpečení, odbor komunikace, [2006]-. ISBN 978-80-87039-53-3

RAŠTICOVÁ, Martina a Monika BÉDIOVÁ. et al. *Práce, nebo důchod?: senioři, trh práce a aktivní stárnutí*. Brno: B&P Publishing, 2018. ISBN 978-80-7485-177-3

Sociální pojištění: pojistné na sociální zabezpečení, nemocenské pojištění, důchodové pojištění, organizace a provádění sociálního zabezpečení : redakční uzávěrka .. Ostrava: Sagit, [2007?]-. ÚZ. ISBN 978-80-7488-452-8

TOMEŠ, Igor. *Prof. Igor Tomeš: 10x o sociální politice*. Praha: Výzkumný ústav práce a sociálních věcí, 2015

TOMEŠ, Igor. *Úvod do teorie a metodologie sociální politiky*. Praha: Portál, 2010. ISBN 978-80-7367-680-3

TRÖSTER, Petr. et al. *Právo sociálního zabezpečení*. 5., přeprac. a aktualiz. vyd. V Praze: C.H. Beck, 2010. Beckovy právnické učebnice. ISBN 978-80-7400-322-6

VESELÝ, Jiří. *Právo sociálního zabezpečení*. Praha: Vysoká škola aplikovaného práva, 2009. ISBN 978-80-86775-23-4

VOSTATEK, Jaroslav. *Sociální a soukromé pojištění*. Praha: Codex Bohemia, 1996. ISBN 80-85-963-21-3

Internetové zdroje

ČESKÁ REPUBLIKA. *Poučení: Podmínky účasti na pojištění*. In: . Dostupné také z: https://eportal.cssz.cz/documents/20122/35811/DOPOJ_doplňující_informace.pdf/dcf7d47-7200-b377-3cc8-2b5203533deb?t=1641212899219

Důchody v příštím roce porostou. Zjistěte, jak se vám zvýší důchod [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/-/duchody-v-pristim-roce-porostou-zjistete-jak-se-vam-zvysi-duchod>

Popis výpočtu starobního důchodu: Vyměřovací základ [online]. [cit. 2022-03-20]. Dostupné z: <https://www.vypocet.cz/popis-vypoctu-duchodu>

Předčasný starobní důchod v otázkách a odpovědích. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2014 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/predcasny-starobni-duchod-v-otazkach-a-odpovedich>

Předdůchod, náhradní doba pojištění, vyloučená doba. Tyto i další pojmy objasnili odborníci v Pardubicích. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha, 2015 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/-/predduchod-nahradni-doba-pojisteni-vyloucena-doba-tyto-i-dalsi-pojmy-objasnili-odbornici-v-pardubicich>

SOVOVÁ, Eva. Dosáhli důchodového věku, ale na penzi nemají nárok. Co s tím. *IDNES* [online]. 2016 [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: https://www.idnes.cz/finance/penze/duchodovy-vek-duchodove-konto-a-narok-na-duchod.A160404_164424_penze_sov.

Starobní důchod. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/starobni- duchod>

Starobní důchod podrobně. *Česká správa sociálního zabezpečení* [online]. Praha [cit. 2022-02-23]. Dostupné z: <https://www.cssz.cz/web/cz/starobni- duchod- podrobne>

Seznam zkratk

DOPOJ	Dobrovolné důchodové pojištění
DPN	Dlouhodobá pracovní neschopnost
KNVVZ	Koeficient nárůstu všeobecného vyměřovacího základu
NDP	Náhradní doba pojištění
OPR	Obec s rozšířenou působností
OSVČ	Osoba samostatně výdělečně činná
OSSZ	Okresní správa sociálního zabezpečení
OVZ	Osobní vyměřovací základ
PK	Přepočítávací koeficient
POB	Péče o osobu blízkou
PP	Pracovní poměr
RO	Rozhodné období
RVZ	Roční vyměřovací základ
Sb.	Sbírka zákonů
Sb. z.a n.	Sbírka zákonů a nařízení
SOU	Střední odborné učiliště
SŠ	Střední škola
ÚP	Úřad práce
VD	Vyloučené doby
VPZ	Výpočtový základ
VŠ	Vysoká škola
VVZ	Všeobecný vyměřovací základ
VZ	Vyměřovací základ
ZDP	Zákon č. 155/1995 Sb., o důchodovém pojištění
ZŠ	Základní škola

Seznam příloh

Příloha I. Znění dotazníku

Dotazníkové otázky

- 1. Jaký je Váš věk v době uplatnění žádosti o předčasný starobní důchod?.....**

- 2. Jaké je místo Vašeho trvalého pobytu náležící okresu Jindřichův Hradec v době odchodu do předčasného starobního důchodu: vyberte odpověď'**
 - ORP Jindřichův Hradec
 - ORP Třeboň
 - ORP Dačice
 - obec České Velenice spadající pod ORP Třeboň
 - obec Nová Bystřice spadající pod ORP Jindřichův Hradec
 - v jiné obci náležící okresu Jindřichův Hradec

- 3. Jaké je Vaše nejvyšší dosažené vzdělání v době odchodu do předčasného starobního důchodu: vyberte odpověď'**
 - Základní vzdělání
 - Střední vzdělání – vyučen/a
 - Střední vzdělání s maturitou
 - Vyšší odborné vzdělání
 - Vysokoškolské vzdělání

- 4. Jaké je Vaše pohlaví?**
 - Muž
 - Žena

- 5. Jaký je Váš rodinný stav v době odchodu do předčasného starobního důchodu?**
 - Svobodný/svobodná
 - Rozvedený/rozvedená

- Ženatý
- Vdaná
- Vdovec
- Vdova

6. Pobíráte v době odchodu do předčasného starobního důchodu nějaký z uvedených důchodů?

- Invalidní důchod prvního stupně
- Invalidní důchod druhého stupně
- Vdovecký důchod
- Vdovský důchod
- Žádný důchod

7. V jakém stavu jste v době odchodu do předčasného starobního důchodu k následující: insolvenční řízení

- Probíhá
- Neprobíhá

8. V jakém stavu jste v době odchodu do předčasného starobního důchodu k následující: výkon rozhodnutí na srážky ze mzdy

- Byl nařízen
- Nebyl nařízen

9. V jakém stavu jste v době odchodu do předčasného starobního důchodu k následující: konkurz na majetek

- Patřím do okruhu osob, u nichž byl prohlášen
- Nepatřím do okruhu osob, u nichž byl prohlášen

10. V jakém stavu jste v době odchodu do předčasného starobního důchodu k následující: dlouhodobá pracovní neschopnost (DPN)

- Jsem v DPN
- Nejsem v DPN

11. Jaké důvody Vás vedou k uplatnění žádosti o předčasný starobní důchod?

- Evidence úřadu práce (ÚP)
- Péče o osobu blízkou (POB)
- Plátce dobrovolného důchodového pojištění (DOPOJ)
- Osoba samostatně výdělečně činná (OSVČ)
- Jiné důvody – prosím uveďte jaké

.....

12. Zařad'te, pod kterou profesí spadá náplň Vašeho posledního zaměstnání, které bylo vykonáváno před podáním žádosti o předčasný starobní důchod:

- Dělnická profese
- Technická profese
- Pracovník v zemědělství
- Administrativní pracovník
- Pracovník ve školství
- Pracovník ve zdravotnictví
- Pracovník ve službách
- Jiný druh profese – prosím uveďte jaký

.....

13. Uveďte počet odpracovaných let v době odchodu do předčasného starobního důchodu?

14. Uveďte, o kolik bude snížena procentní výměra za každých započatých 90 dnů z doby, ode dne přiznání předčasného starobního důchodu, do dosažení řádného důchodového věku?

Příloha II. Výsledky testu nezávislosti

Výsledek testu

Počet skupin znaku 1:	6
Počet skupin znaku 2:	2
Hladina významnosti α :	5 %

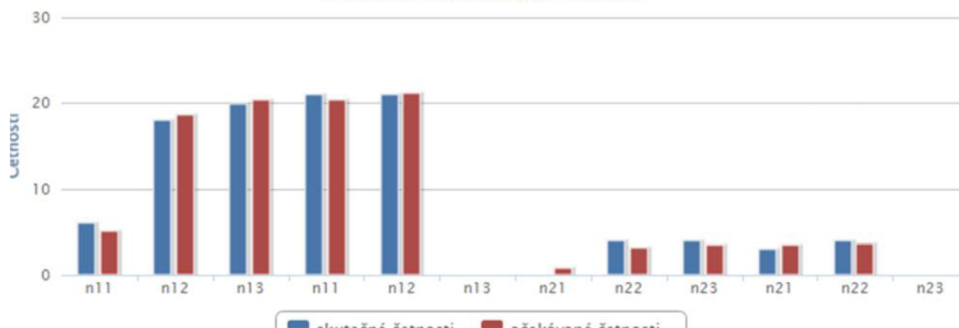
Skutečné četnosti

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	znak1 - 3. sk.	znak1 - 4. sk.	znak1 - 5. sk.	znak1 - 6. sk.	$n_{.j}$
znak2 - 1. sk.	6	18	20	21	21	0	86
znak2 - 2. sk.	0	4	4	3	4	0	15
$n_{i.}$	6	22	24	24	25	$n_{i.}$	101

Očekávané četnosti

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	znak1 - 3. sk.	znak1 - 4. sk.	znak1 - 5. sk.	znak1 - 6. sk.	$n_{.j}$
znak2 - 1. sk.	5.11	18.73	20.44	20.44	21.29	0	86
znak2 - 2. sk.	0.89	3.27	3.56	3.56	3.71	0	15
$n_{i.}$	6	22	24	24	25	$n_{i.}$	101

skutečné a očekávané četnosti

testové kritérium:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium:
 $G = 1.43$

Kritická hodnota:

Kritická hodnota:
 $\chi^2_{(1-\alpha); df} = 11.07$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

testové kritérium:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium:
 $G = 3.831$

Kritická hodnota:

Kritická hodnota:
 $\chi_{(1-\alpha); df = 11.07}$

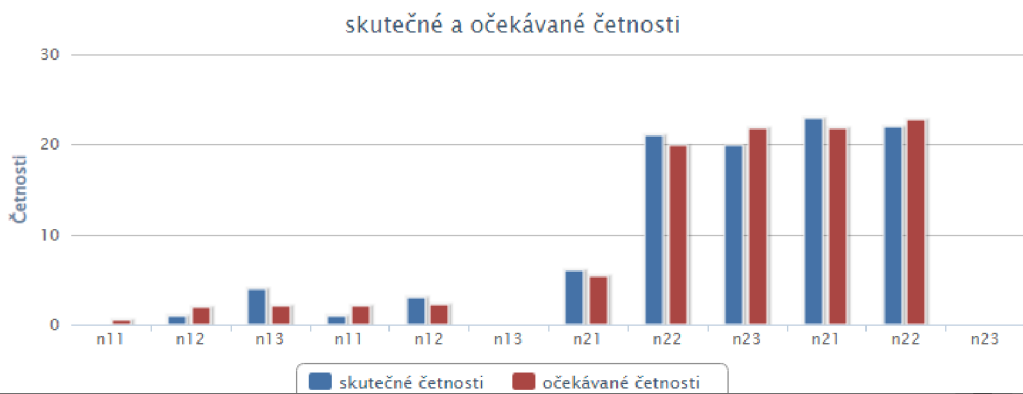
Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

znak2 - 2. sk.	6	21	20	23	22	0	92
$n_{i\cdot}$	6	22	24	24	25	$n_{\cdot j}$	101

Očekávané četnosti

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	znak1 - 3. sk.	znak1 - 4. sk.	znak1 - 5. sk.	znak1 - 6. sk.	$n_{\cdot j}$
znak2 - 1. sk.	0.53	1.96	2.14	2.14	2.23	0	9
znak2 - 2. sk.	5.47	20.04	21.86	21.86	22.77	0	92
$n_{i\cdot}$	6	22	24	24	25	$n_{\cdot j}$	101

Výsledek testu

Počet skupin znaku 1:	6
Počet skupin znaku 2:	2
Hladina významnosti α :	5 %

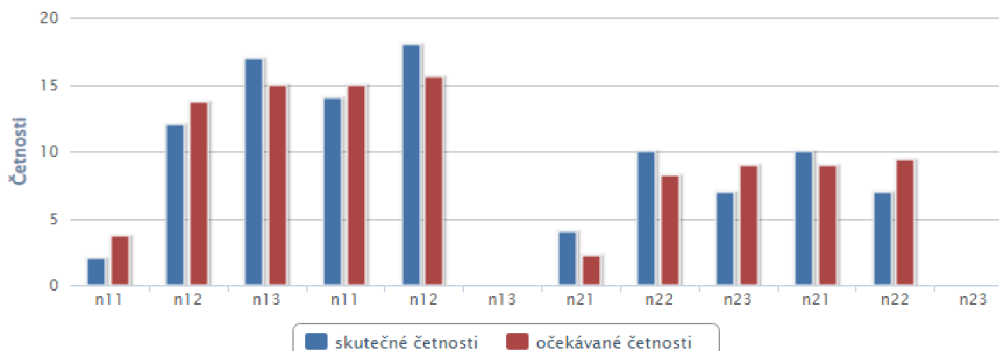
Skutečné četnosti

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	znak1 - 3. sk.	znak1 - 4. sk.	znak1 - 5. sk.	znak1 - 6. sk.	$n_{.j}$
znak2 - 1. sk.	2	12	17	14	18	0	63
znak2 - 2. sk.	4	10	7	10	7	0	38
$n_{i.}$	6	22	24	24	25	$n_{i.}$	101

Očekávané četnosti

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	znak1 - 3. sk.	znak1 - 4. sk.	znak1 - 5. sk.	znak1 - 6. sk.	$n_{.j}$
znak2 - 1. sk.	3.74	13.72	14.97	14.97	15.59	0	63
znak2 - 2. sk.	2.26	8.28	9.03	9.03	9.41	0	38
$n_{i.}$	6	22	24	24	25	$n_{i.}$	101

skutečné a očekávané četnosti

testové kritérium:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium:
G = 4.611

Kritická hodnota:

Kritická hodnota:
 $\chi^2_{(1-\alpha); df} = 11.07$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

Výsledek testu

Počet skupin znaku 1:	3
Počet skupin znaku 2:	2
Hladina významnosti α :	5 %

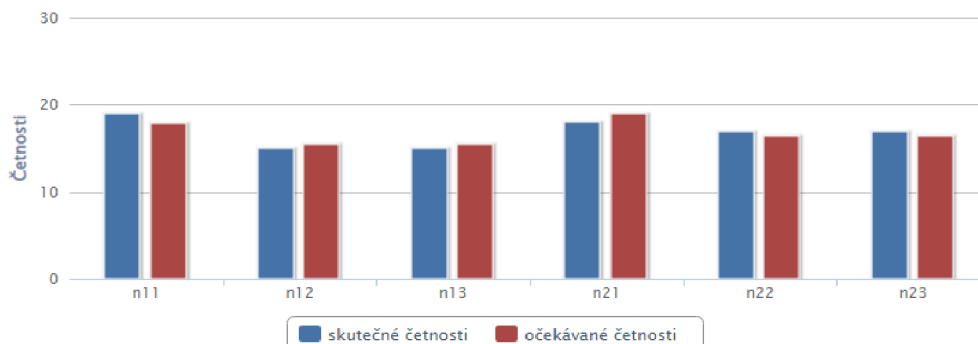
Skutečné četnosti

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	znak1 - 3. sk.	$n_{.j}$
znak2 - 1. sk.	19	15	15	49
znak2 - 2. sk.	18	17	17	52
$n_{i.}$	37	32	32	101

Očekávané četnosti

	znak1 - 1. sk.	znak1 - 2. sk.	znak1 - 3. sk.	$n_{.j}$
znak2 - 1. sk.	17.95	15.52	15.52	49
znak2 - 2. sk.	19.05	16.48	16.48	52
$n_{i.}$	37	32	32	101

skutečné a očekávané četnosti

testové kritérium:

$$G = \sum_{i=1}^r \sum_{j=1}^s \frac{(n_{ij} - n'_{ij})^2}{n'_{ij}}$$

Po dosazení do vzorce vychází testové kritérium:
 $G = 0.187$

Kritická hodnota:

Kritická hodnota:
 $\chi_{(1-\alpha); df} = 5.991$

Rozhodnutí:

Na hladině významnosti 5 % nulovou hypotézu (H_0) o nezávislosti jednotlivých znaků nezamítáme.

Abstrakt

Budínová, P. *Vybrané aspekty žadatelů o předčasný starobní důchod*. České Budějovice 2022. Bakalářská práce. Jihočeská univerzita v Českých Budějovicích. Teologická fakulta. Katedra sociální a charitativní práce. Vedoucí práce J. Šetek.

Bakalářská práce nesoucí název „Vybrané aspekty žadatelů o předčasný starobní důchod“ se zabývá důvody, které ovlivňují odchod občanů do předčasného starobního důchodu na Okresní správě sociálního zabezpečení v Jindřichově Hradci. Práce je složena z praktické a teoretické části. Teoretická část se v úvodu věnuje historickému vývoji důchodového pojištění, zákonným podmínkám přiznání předčasného starobního důchodu, včetně popisu jeho výpočtu. Dále se práce zabývá problematikou chybějících dob pojištění a možnostmi účasti na dobrovolném důchodovém pojištění. Závěr teoretické části charakterizuje řádný starobní důchod a předdůchod. V praktické části bylo provedeno kvantitativní výzkumné šetření. Pro sběr dat byla využita metoda dotazníkového šetření, výsledky jsou dále zpracovány a statisticky vyhodnoceny. Stanovené hypotézy jsou ověřeny metodou chí–kvadrát testu nezávislosti.

Klíčová slova: předčasný starobní důchod, žadatelé o předčasný starobní důchod, výpočet důchodu, krácení důchodu, procentní výměra, výpočtový základ, důchodové pojištění, doba pojištění, dobrovolné důchodové pojištění

Abstract

Selected Aspects of Applicants for Early Old – Age Retirement

Bachelor thesis entitled „Selected Aspects of Applicants for Early Old – Age Retirement“ deals with the reasons that influence the early retirement of citizens at the District Social Security Administration in Jindřichův Hradec. The work consists of practical and theoretical part. The theoretical part is devoted in the introduction to the historical development of pension insurance, legal conditions for granting early retirement pension, including a description of its calculation. The thesis also deals with the issue of missing periods of insurance and the possibilities of participation of voluntary pension insurance. The theoretical part concludes with a characterisation of the ordinary old-age pension and pre-retirement pension. In the practical part, a quantitative research investigation was carried out. The method of questionnaire survey was used for data collection, the results are further processed and statistically evaluated. The established hypotheses are tested by chi-square test of independence.

Keywords: early retirement pension, early retirement pension claimants, pension calculation, pension reduction, percentage assessment, calculation base, pension insurance, insurance period, voluntary pension insurance